

Hetedik évi folyam.

Pest, november 4-én 1860.

Obrenovics Mihály szerb fejedelem.

Az Obrenovics-ház jelenben már második ízben foglalja el a szerb fejedelmi széket. — 1842-ben sept. 15-én a szerb előkelők, a török hatóságokkal egyetértve, az Obrenovicsokata kormánytól eltávolították s helyébe Karagyorgyevics Sándort ültették a fejedelemségbe. Az új kormány nem sokáig tartatható meg népszerűségét; a török hatóságok Sándor herceget csak fővezérnek (Bas-bey) ismerék el, s több oly engedvényt is csikartak ki tőle, mik a szerbek függetlenségét megsérték. Sándor herceg tevékeny részt vett az 1848- és 1849-ki magyar eseményekben, a menyinyiben az ő helybenhagyása mellett alakultak ott a szabad csapatok, melyek az ország déli részén lakó rokonok táborát erősítették. 1855-ben Sándor herceg a keleti háboru alkalmával a nyugati hatal-

OBRENOVICS MIHÁLY ÉS NEJE, GRÓF HUNYADY JULIA.

mak politikájához csatlakozék, s egy mozdulatot sem tön a Törökországba benyomulni szándékozó orosz sereg javára.

1858-ban, decemberben, szent András napjára, a herceg Belgrádba országgyűlést vagyis szkupstinát hívott össze. — A választások annyira ellenzéki szellemben ütöttek ki, hogy dec. 23-ik napján a szkupstina Sándor herceg letételét kimondotta, miután elébb a fejedelmet siker nélkül szólítá fel, lemondásra.

Ugyanis dec. 22-én a szkupstina küldöttségének elnöke ily szóval járult a fejedelem elé: „Uram; a szerb nemzet eléggé meggyőződött már a felől, hogy neked sem akaratod, sem tehetőséged nincs arra, hogy Szerbiát boldoggá tehesd. A nemzet kér téged, hogy mondj le a fejedelemségről, s aztán igéri, hogy hártatlanul megma-

radhatsz az országban. Mutasd meg lemondásoddal, hazafiságodat." Sándor herceg nem adott egyenes választ, de még azon éjjel titkosan átköltözött a belgrádi várba, s török ótalom alá adá magát.

A szerb katonaság főtisztei egy ideig hűséget tanusítottak előbbi uruk iránt; dec. 24-én minden arra mutatott, hogy a katonaság és polgárság között véres összeütközés történhetik, azonban a fegyelem a sorkatonaság között ekkor már meg volt ingatva, s a csapatok egyenkint pártoltak át az új rendhez.

A szkupstina ismét az *Obrenovics házat* ruházta fel a fejedelemséggel, s követeket küldött Bukarestbe, a hol a majdnem 80 éves *Milos* herceg lakott, ki a választást el is fogadta.

Obrenovics *Milos* 1780-ban született. Atyja közönséges napszámos volt; ő maga, kora ifjúságában szolgálatban volt valami sertés-kereskedőnél. Azonban 1811-ben már kitünteté magát az akkori felkelő harcban; 1813-ban pedig el lehetett róla mondani, hogy Szerbiát felszabadította. Az ország leginkább e hős vezérének köszönheti jelenlegi kedvező viszonyát Törökország irányában. Ezen érdemeinél fogva a szerb előkelők s a papság a hős *Milost* 1817-ben szerb fejedelemmé választák. *Milos* herceg uralkodása alatt Szerbia szemlátomást haladt; 1830-ban a fejedelem már arról is gondolkodott, hogy alkotmányt adjon nemzetének, azonban nem sokáig maradt ez uton, mert csakhamar kényekedve szerint, s a törvények ellenére erőszakos módon kezdé uralkodni. Mondják, hogy a pénzvágy annyira erőt vett szívében, hogy a kereskedés alatta csaknem tisztán fejedelmi egyedárusággá fajult.

1835-ben *Vucsics* vezérlete alatt forradalom ütött ki. Az *Obrenovicsok* a mozgalmat ugyan fegyveres kézzel leverheték, de a kedélyek annyira fel valának izgatva, hogy a szerbeknek alkotmányt kellett adni. Ekkor alapított a nemzet előkelőiből a szerb szenátus, s a körülmények úgy hozák magukkal, hogy e nagy befolyású testületben, leginkább a fejedelmi ház határozott ellenségei foglaltak helyet.

1839-ig *Milos* fejedelem uralkodásáról, a szerb hazafiak nem sok jót mondanak. Pénzvágyának kielégítésére még ekkor is sok tiltott eszközhöz nyult, míg végre a mondott évben a fejedelem-ségtől megfosztatott, és Szerbiából száműzetett.

Azonban e szigorú rendszabály csak a fejedelem személyét illeti. A szerbek *Milos* herceg fiát, *Milánt* ültették atyja székébe. *Milán* néhány hét múlva meghalt, s helyébe *Mihály* herceg lépett, a ki 1843-ig maradhatott meg uralkodásban.

E pillanatban ismét ugyanezen *Mihály* herceg ül a szerb fejedelmi székben.

Született sept. 16-án 1823-ban. Harmincz éves korában, 1853-ban nőül vevé kéthelyi *Hunyady Julia* magyar grófnőt, a ki született aug. 26-án 1831-ben.

Szerbia, sőt az európai török tartományok oly események küszöbén állnak, hogy helyén valónak tartottuk a szerep-viselésre hivatottakat olvasóinkkal előre is megismertetni.

Jóbozó Petl.

Ki vagyok én, mi vagyok én?
A ki áldja! derék legény.
Szeretnek engem a lányok!
Minden egyéb, tudományok —
Haszontalan bölondságok.

Büszke vagyok, büszke nagyon.
(Mire? — ugyan magam se 'om.)
Büszkének tart s hizelg nekem
A legnagyobb ellenségem.
— (Veszi is a hasznát bőven!)

Idegen nép? — mind pogány a!
Egymást követ hajigálja.
Én vagyok a jó keresztény:
A ki követ hajít felém,
Jó kenyérrel dobálom én.

Kiholt már a nagylelkűség,
Irmagul csak bennem tart még.
Gyáva fondor, ha megsérte,
Jó szót adjon, s ha baj érte,
Kiontom a vérem érte!

Gazdag szolga ez a világ.
Én vagyok csak nagy uraság.
Nem számolok, nem dolgozom;
Pénzemet is, ha van, bizony,
Hadd czipelje, másra bízom.

Mit vesződjem kormányzással?
Ügybajos parancsolással?
Hajdúságtól iszonyodom,
Magamra se legyen gondom:
Fogadok, ki parancsoljon!

Már akárki akármit mond,
Én vagyok valódi boldog.
Valahány nép, mind szünetlen
— Nem hiába tökéletlen —
Magával elégedetlen.

Nem hiába mind csalárdak,
Ugyan nem hisznek egymásnak.
Becsületeshez úgy illik:
Ha ezerszer rá is szedik,
Mégis szentül higgyen mindig.

Telhetetlen valamennyi,
Pedig zsebét teli érzi.
Nekem hej az üres ugyan,
De hitem, reménységem van
Olyan hogy — kifogyhatatlan!

Piros az én szűröm ujja,
Sankantum pöng — hejje hujja
A kinek nincs, irigyelje,
Én magammal, a ki lelke!
De meg vagyok elégedve!

Mulatok, ha jó kedvem van,
De ha bú ér, annál jobban!
Már nekem ez a szokásom,
Azért ha baj ér, se bánom,
Igy élem én a világom!

Vojda János.

Benzeráde szerelme.

Novella, írta JÓKAI MÓR.

Benzeráde kedves költője volt a XVII. századnak.

Költeményei kellemes bűbajt, utánozhatatlan varázst árasztottak maguk körül. Olyas valami zamát áradt azokból, a minőt né-mely délszigeti gyümölcs lehel; holmi északi prózai almák el nem bírják azt sajátítani, azt sem tudják, mire való.

Sokat ténfergett az udvar körül; nem igen értették még akkor meg másutt a poétát; Richelieu és Mazarin kegyosztalékai tartogatták ott benne a lelket. Később akadémiai tag is lett, de az nem akkor volt, a mikor ez a kaland történt vele. Még ekkor nagyon fiatal volt arra, hogy a vén muzsák belésszeressenek. Épen olyan fiatal, hogy képesnek higgye magát, egy magas udvari hölgy figyelmét magára vonhatna.

Ez a hölgy volt pedig a historialag hirhedett szépség, La Vallière hercegnő.

Benzeráde a leggyönyörűbb chansonokat írta hozzá, a mik tele voltak forró szerelemmel, a milyen forró éghajlat alatt a pálmák, és a napfordítók csodás növényzetei tenyésznek.

Legszebb remekművének czime „*Jób*,” a leggyönyörűbb szerelmi nyilatkozat, a mi valaha költő szívében és tollán elhagyta.

A költő, vágyai merész röptétől elragadtatva, e költeményét bátor volt szíve királynéjának megküldeni. Ha lelke volt a szép delnőnek, megérthet.

Benzeráde három napig várt az eredményre. E három nap alatt nem evett, s e három éj alatt nem aludt. Vajjon mit fog e merész nyilatkozatára a hercegnő válaszolni? Vajjon egyáltalában érdemesíti-e válaszra?

Harmadnap meglátogatta a költőt a hercegnő udvarmestere. Azt az izenetet hozta neki, hogy a hercegnő ohajtana vele titokban bizonyos ügy felől szólni.

Higgyen-e érzékeinek? A hercegnő titokban akar vele szólni. Este küldte aranyos hintáját, úgy viteti őt magához, a hátulsó lépcsőn bocsátják fel: a titkos szeretők útján. Rejtett szőnyegajtón keresztül vezetik be a pompás susogó szobába; melyben senki sincs más, mint ő maga és a hercegnő.

Milyen szép volt La Vallière? az már sokszor el volt mondva. Nekünk olyan keveset használ az, mint egykor Benzerádénak. A költő nem birt lélekzetéhez jöni ennyi kegy, ennyi boldogság s ennyi csábító pompa közepett. Oh a szegény manzardlakó tudósok olyan zavarba is jönnek mingyárt, ha egy pompás salonba vetődnek valahogy.

La Vallière azt mondta neki, hogy üljön oda mellé. A költő nem mert egészen mellé ülni; csak a causeuse szegletén foglalt helyet. Akkor aztán a hercegnő maga telepedett hozzá közelebb; pompás moir öltönyének hullámai félig eltemeték a szegény szerelmes poétát.

A hercegnő finom fehér kezével egy aranyosszélű levelkét vont ki kebléből; a finom csipkefodrozatok közül; oh boldog csipkék! oh boldog papír!

Benzeráde saját sonettéjére ismert abban. A boldogság egészen elfojtá szavát.

— Kedves Benzeráde, szólta La Vallière azon a csengő hangon, a mit a költők a seraphzenéhez hasonlítanak; én olvastam kegyed költeményét. Nagyon szép, gyönyörű.

Van-e költő, kit az ily kritika el ne ragadna: szép, gyönyörű vers! és ha azt épen az ejti ki, a kihez czimezve van a költemény.

— Nagyon örülök, hogy önt megismertem; folytatá a bájós delnő, olyan közel hajolva Benzerádéhoz, hogy illatos lehelletét érezé arcán s gondolkozni kezdte rajta, nem volna-e legrövidebb útja

a paradicsomnak, most egyszerre magához ölelni ezt a szép fejet; és összevissza csókolni.

Még várt vele.

— Oh mi régóta keresek egy olyan igazán lángoló lelket, mint az öné, a ki oly mélyen érezni és érzéseinek oly magas kifejezéseket adni tudjon. Önnek minden sora egy drága gyöngyfűzér, kedves Benzeráde; oh mint örülök, hogy önt megismerhetem. Ön nem haragszik rám érte, hogy ide hívtam.

Benzeráde közel volt hozzá, hogy a hercegnő lábaihoz omoljon, s a mit írásban százszor tett már, szavakban is kivallja szerelmét. Csakhogy az a szó sokkal nehezebben jő, mint az írás.

— Én önt egy nagy szivességre kérem; folytató La Vallière.

— Életemet! vágott közbe a költő.

— Oh azt nem! szólt mosolyogva a hercegnő. Nézze ön, mi zavarban vagyok? Ő felsége Lajos király ezt az érzellemmel gazdag levelet írja hozzám: olvassa ön, megengedem.

Szerelmes levél volt az La Vallièrehez a királytól.

— Nekem most erre válaszolnom kellene: de én oly ügyetlen vagyok a fogalmazásban; pedig szeretnék valami elmés, valami költői virágokkal teljes választ küldeni a királynak, hogy bámulna rajta. Ugy-e kedves Benzeráde, ön megteszi nekem, hogy ír egy ilyen szép, érzelemdús viszonzást az én nevemben. Nagyon jól meg fogom adni az árát.

Benzeráde előtt zavaros lett a világ; felugrott, elfutott; csak az utcán vette észre, hogy kalap nélkül jött ki a hercegnőtől. Több chansont nem irt aztán hozzá.

Szegény Benzeráde.

Jeruzsalemi életkép.

Jeruzsalembe a fellachimok, parasztok vagy beduinok árucikkeket, melyeket naponkint eladni behordanak, az utcákon a földre rakják ki. Ezek legtöbbször nők, kik gyümölcsöt s élelmiszereket árulgatnak. E nők arczsine olajsárga, szemöleiket kipirosítják, ajkaikat kékre, körmeiket és tenyereiket sárgára festik, homlokukat s állukat pedig kékre tátovirozzák. Öltözetük gyapjuból vagy vászonból készült bő kék ruha, mely elől nyitva állván, keblöket látni engedi, s hosszú, bő hasított ujjak csüggnek le róla, le egészen a bokáig. A beduinok mezitláb járnak, s egész testök afféle mázzal van bevonva, a mit mi piszoknak nevezünk. Fejökre tett s egész sarkukig érő fehér vagy kék kendőjüket néha, mint valami fátyolt, jobb vagy balkezökkel, a szerint a mint valamely férfi egyik vagy másik oldalról közeledig feléjük, arcukra vonják, melyet azonban nem valami különös gonddal szoktak eltakarni. Homlokuk és halántékuk körül zsinórra fűzött ezüstpénzeket, karjaikon ezüstcsatokat, ujjakon pedig számos gyűrűt viselnek, sőt néha orrczimpájukról is egy gyűrű függ le. Csecsemőiket nyilvánosan, az utcákon és téreken szoptatják s gyapjuszövetű kendőbe kötve hátukon czipelik; a kendő mind a négy sarkába zsinórt huznak, s úgy akasztják homlokukra, úgy hogy karjaik teljesen szabadon maradnak. Gyakran látni oly nőket is, kik magzatukat vállaik közé veszik, a ki aztán kis kezeivel anyja fejébe kapaszkodik.

Nem kevésbé nyujtnak tarka és érdekes látványt egyéb embercsoportozatok s alakok az ő különös öltözeteikben. A mohamedán méltóságosan lépdel ránczdus öltönyében; a beduin fehér és kék csikos köpenyében, mintha zsákmány után nézne körül; a lengyel zsidó fekete selyem kaftányban lépeget utánok. A sötét ruhás porosz diakonissza szemlesütve jár; a mohamedán nő sűrű fehér fátyolba burkolva, lustán, esetlenül ballag sárga papucsában, egy fekete vagy barna rabszolga által kísérvé, ki gyermekét vagy egy kosár gyümölcsöt visz utána. A szürkebarát széles, felhajtott karimájú kalapja alól egy fátyolozatlan nőre pillant, — ez egy zsidó nő. A szépszakálu s hosszú haju görög pap békével ballag egy gömbölyű, sárga süveges dervis mellett, minthacsak egy hiten volna vele; egy zöld turbános török mindkettőjüket megveti. Ama ránczos fekete öltönyű, nemes termetű férfi, fején magas, hegyes süveggel, Perzsia szülöttje. Amott egy egészen ruhátlan ember közeledik, kinek meztelenségén az európai szem megbotránkozik, de itt sem nőnek, sem férfinak föl nem tűnik. Ez egy ugynevezett szent, a ki szegény létére valamely család, sőt néha a basa asztalához is kérezkedik, anélkül, hogy el mernék utasítani. Mellette halad el a gazdag öltönyű scheik, a csinos effendi, egy tetőtől talpig fölfegyverzett libanoni lakos s török katonák.

A mi a nyelvet illeti, az itt valóságos báfeli zavar, mely föltött a fül — ha szabad e kifejezéssel élni — még jobban elbámul es csodálkozik, mint a szem az öltözet tarkaságán. Hatása olyforma, mint egy, az ezeregy éjszakából fölmerült regéé, mely még csak gunyorosabbá válik, ha fekete frakkos s köcsögkalapos férfiak és európai divat szerint ékesen öltözött nők vegyülnek a tömeg közé.

Kávéház alatt Jeruzsalembe, valamint csaknem az egész Keleten, nem egyéb értendő, mint egy utcára nyíló, füstös konyha. A falak mellett hosszában fapadok állnak, kartonnal bevont vánkossokkal, melyek valaha tiszták lehettek. A bejárás melletti szögletben egy nagy rézedényben víz forr. A szolgál, felszólítás nélkül is rögtön nargillal kínálja meg a vendéget, s szeme előtt főzi a kávé, melyet goronban összezúzva egy kis rézedénybe tesz, forró vizet önt rá, s miután kissé felforrt, gyorsan porcellán csészékbe önti, aztán kezeit keleti szokás szerint mellére és homlokára téve, a vendégek közt kiosztja. Czukrot csak annak tesz a kávéjába, a ki kívánja. A kávé forró, meleg, tétejét világos barna hab fedi, s azért szemre olyan, mint a chocolate; ize és illata kitünő. Egy csésze kávénak csak 5 para az ára, melyből csak 8 tesz egy pengő krajczárt. Néha két vagy három zenész is van jelen, kik közül az egyik csengetyűkkel tele aggatott tamburinnon, a másik cziterán, a harmadik pedig fülhasító sipon játszik, s mellette melodiátlan arab dalokat énekelnek. Rendszerint regélő is van jelen, ki a keresztes hadjáratból egyes epizódokat, vagy más keresztyénellenes történeteket, vagy az ezeregy éjszakából egyes regéket ad elő. Gyakran egy leánynak öltözött fiu buja tánczával mulattatja a vendégeket. Este a piszkos, füstös helyiség néhány lámpával világítatik, melyek egy durván befestett, többnyire néhány pálczacskából összeragasztott csillárféle van felaggatva. A kávéház hátsó részében valami istállóféle is szokott lenni, hova a vendégek, kik lóháton vagy számaron jöttek, állataikat beállítják abrakolni, míg maguk kávéjukat szörpölgetve s csibukozva, édes semmittevésben töltik idejüket.

Az árucikkék a kereskedésekben nincsenek úgy szem elé rakva, mint az európai városokban, s fényes kirakatok nem csábítgatják a járóelőket; sőt minden darab gondosan papirosba van takarva. Ha valaki bemegy a boltba vásárolni, a mohamedán kalmár, ki magát egészen komolyan s egykedvűleg viseli, azonnal ülésel kínálja meg, s csibukját szájából kivevén, átnyújtja vendégének, egyszersmind kávé is tesz elé. A venni akaró az alku alatti tárgyért követelt árnak legfőlebb felét ajánlja meg. Zsidók, keresztyének, mohamedánok közt e tekintetben semmi különbség sincs, a kalmár alvással vagy csibukozva, a Koran olvasásával tölti idejét, mialatt magát szünet nélkül előre s hátra hajtogatja; vagy végre ír, még pedig nem valami nagyon kényelmesen, miután a papírt csak bal tenyerére vagy térdére teszi, s úgy irogat vastag nádtollával, melyet egy, övéhez erősített ezüst- vagy réztintartóba mártogat.

+

Az aracsi templom romjál.

Torontálmegyének legrégebbi templomai közül való az aracsi rom-templom; mely a franyavai határban — a Beodra és Melence közt levő országot mellett — Beodrához mintegy $\frac{3}{4}$ mérföldnyire, — egy dombon fekszik. E domb kelet-északi része mellett egy völgy van, mely keresztül nyulik a Beodra és Török-Becse közötti országoton; közönségesen „Vinczé“nek nevezetik. Evölgyön áradáskor a Tisza — még csak néhány évtized előtt is — Torontálmegyén keresztül egész Temesmegyéig terjedett el; mig a jelenlegi töltések annak gátot nem vetettek. — A „Vincze“ nevű völgy a beodrai és nagykikindai határban szélesebb; mely része „Galádszka-bara“ (magyarul: „Galád-tava“) nevet visel; mely nevet némelyek szerint a Galád (Glád) nevű fejedelemtől nyerte, ki a magyarok bejöttkor, Árpád korában e tájt birta.

Képünk e régi egyház romjait mostani állapotjukban tünteti elő. A templom hosszúságban 12 öl, szélessége hét öl és két láb

Van der Venne Adolf, a hazánkban mulató jeles festész, kinek a helyszínén fölvett rajza után közöljük a szép romokat, többi között ezeket írja hozzánk e tárgyról: „A templom maradványai-ból határozottan kitünik, hogy az keresztalakban volt építve, egy közép-, két oldalhajóval és szentélylyel (sanctuarium); balra a hátsó oldalon állott a torony. Az épületen a román stíl az ural-

codó s ugylátszik, eszerint volt eredetileg építve a templom, — a rajta látszó gót cifrázatok, ivék stb. későbbi korból származnak. — Az alapfalak s a torony téglából vannak építve; az oszlopokra, ivekre, gerinczekre, párkányzatokra s más cifrázatokra homokkővet használtak. Mind a téglá, mind a homokkő még igen jó karban vannak; a téglák különösen jó anyagból készültek s még most is oly éles szögűek, mintha most hozták volna a tégláégetőből. A homokkő igen finom szemű s nem likacsos, sőt bámulatos szilárdságú; bizonyosan messze távolból szállították ide, mert az egész vidéken sem található homokkő-réteget.

Most e templomból nem látni egyebet, mint a homlokzat főfalát, a középhajó bal oldalfalát, a szentélyt s tornyot. A középhajó jobb oldalfalából még megmaradt az első oszlop s a hajdani boltozat egy óriás darabját támogatja. A két oldalhajó egészen hiányzik; a toronyból, ugylátszik, csak kétharmada maradt meg az eredeti magasságnak. A cifrázatoknak még némi nyomai látszanak, melyek építészettörténelmi tekintetből igen érdekesek, de nagyobb műbecscsel nem bírnak.

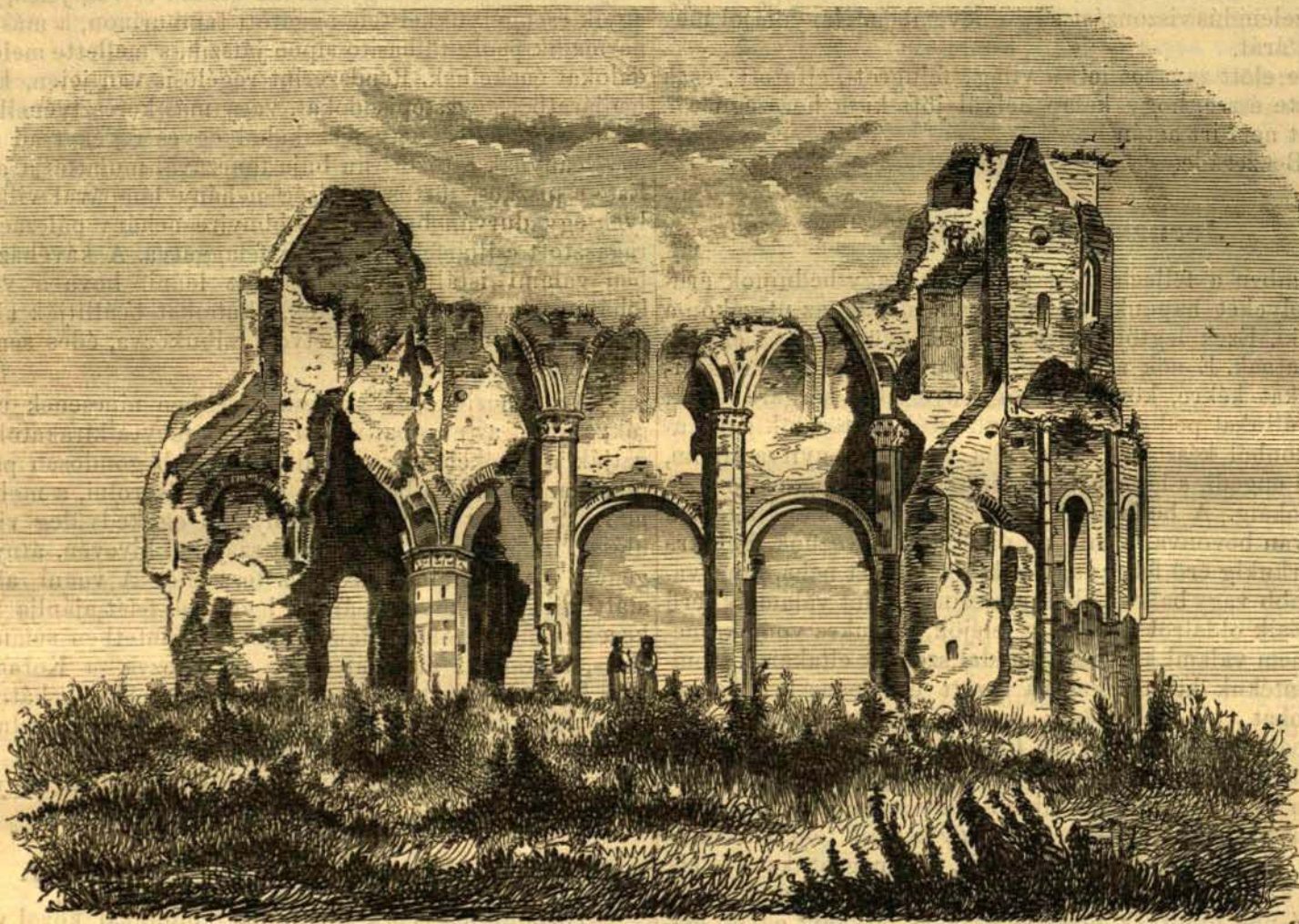
Eredete e templomnak igen régi s bizonytalan; monda szerint nincs idős templom honunkban. *Vályi* Lexiconjában „Arasz tem-

tisztelt tudósítónk: miszerint ő, ifju korában még látta az aracsi templomot, s benne még egy kis és nagy oltárképet. E nagy kép szent Mihályt ábrázolá, magyar dolmányban, sárga csizmában, sarkantyúval s nagy bajusszal. E szép régiségnek sincs sem hire, sem hamva.

A vidék népe között azon monda él, hogy e romok alatt sok kincs van elrejtve; ez okból még mindig találkoznak kincskeresők, kik e romok alapjait felturkálják s aláássák. Igen kívánatos volna, hogy a történetileg nevezetes romok legalább mostani állapotukban fentartassanak. Sajnos, hogy e tisztos romok napról napra inkább roskadoznak össze s hazánk hajdani nagyságának egy emléke újra sirba száll. Őrizzük meg régiségeinket az utókor számára s gondoljuk meg, hogy a ki teremteni akar (pedig nekünk sokat és sokfélét kell még ezután teremtenünk): annak nemcsak előre, hanem hátra is kell néznie!

Garibaldi Nápolyban a „della Foresteria“ erkélyen.

Az ötszáz ezer lakossal bíró Nápoly, legnagyobb, legszebb s leggazdagabb városa Olaszországnak; fekvésére nézve pedig bizonyára nincs párja Európában, de tán a világon sem.

Az aracsi templom romjain

plom“ néven említették. *Bárány Ágoston* *) a többi közt így ír róla: „Aracha, most Aracs. Torontálmegye láthatárán, először 1332. tűnik föl mint kath. parochia; — a pápai tizedlajstrom szerint 1337. évben lelkésze András Márton volt. — Majd mint város jelenik meg 1422-ik évben, midőn Aracsot, Bazalhidát (Basa hidját) stb. birtokokkal, Birini Pálnak, a boszniai határparancsnok fiának ajándékozta Brankovics György szerbiai volt despota, mint akkori tulajdonosa. De már 1450-ben a torontáli rendeket látjuk ott összeseregelve. Mohács gyászórája ide is elhangzott. — 1536-ban mint várost említi Oláh Miklós; de már 1551-ben várával tűnik föl, midőn a török jöttére kevés őrei elhagyván, török hatalom alá került; és csak midőn a Bánság III. Károly alatt visszafoglaltatott, a passzaroviczi béke 1718-ban menté föl az alól. Hajdan népdús város lehetett; most e város s későbbi falu nyomát csak a fent leirt templom-romok jelölik. — A közelebbi években, igen éltes korában elhalt Balás János csanádi czimz. kanonok előadásából tudja egy

A [ki?] a tenger felől érkezik, nem győzi eléggé nézni a félkörben emelkedő paloták sorát, miknek háttérben a magaslatokon ókori lovagvárak bástyái és tornyai emelkednek. A partra lépve először is a pompás arzenal tűnik fel, melynek falait a hullámok csapdossák; ezután egy pompás tér következik, mely ugyan nem szabályosan négyszögű, de a hiányokat gyönyörű kerti ültetvények, s művészi szobrok rejtik el a szem elől.

A királyi palota egyszerű, de a maga nemében az építészet legnemesebb izlésében emelkedett példányai közé tartozik. A stílus hasonlít a Pesten 1830. és 1840. közben épített házakhoz, azon különbséggel, hogy az emeletek palotához illőleg magasabbak, a falak pedig a legszebben faragott márvány négyszögekkel vannak bevonva, s arányos ékítvényekkel díszesítve.

A palotának egyik szárnya a *della Foresteria* nevet viseli; ez rajzunkban a közép helyet foglalja el; balról magas arkadok első oszlopait látjuk, s ezen építvény szemközt a palotával félkört alakít, hasonlólag a római Szent Péter egyházoszlop környezte udvarához. Ezen folyosó rajzát, kicsiben, megtalálhatják olvasóink azon képen, mely Nápolyt ábrázolja, s melyet lapjaink 43-ik számában közlünk.

E térről mintegy harmincz öl széles, egy kis mérföldnyi hosszú ut vezet az egész városon keresztül. Ez a világhírű *Toledo*-utcza, hol a pompás boltok, kávéházak és vendéglők egymást érik s a hol a város vagyonosabb népe kocszini szokott; az urias külsejű sétálók többnyire este gyülekeznek e

*) Bárány A. Torontálvárm. hajdona 1845.

helyre, míg nappal a tért iparosok, s a félmeztelen *lazzaroni*-had foglalja el, ezen utóbbiak éjjel után a legczifrább paloták előtt heverednek le, s ott alszanak szabad ég alatt.

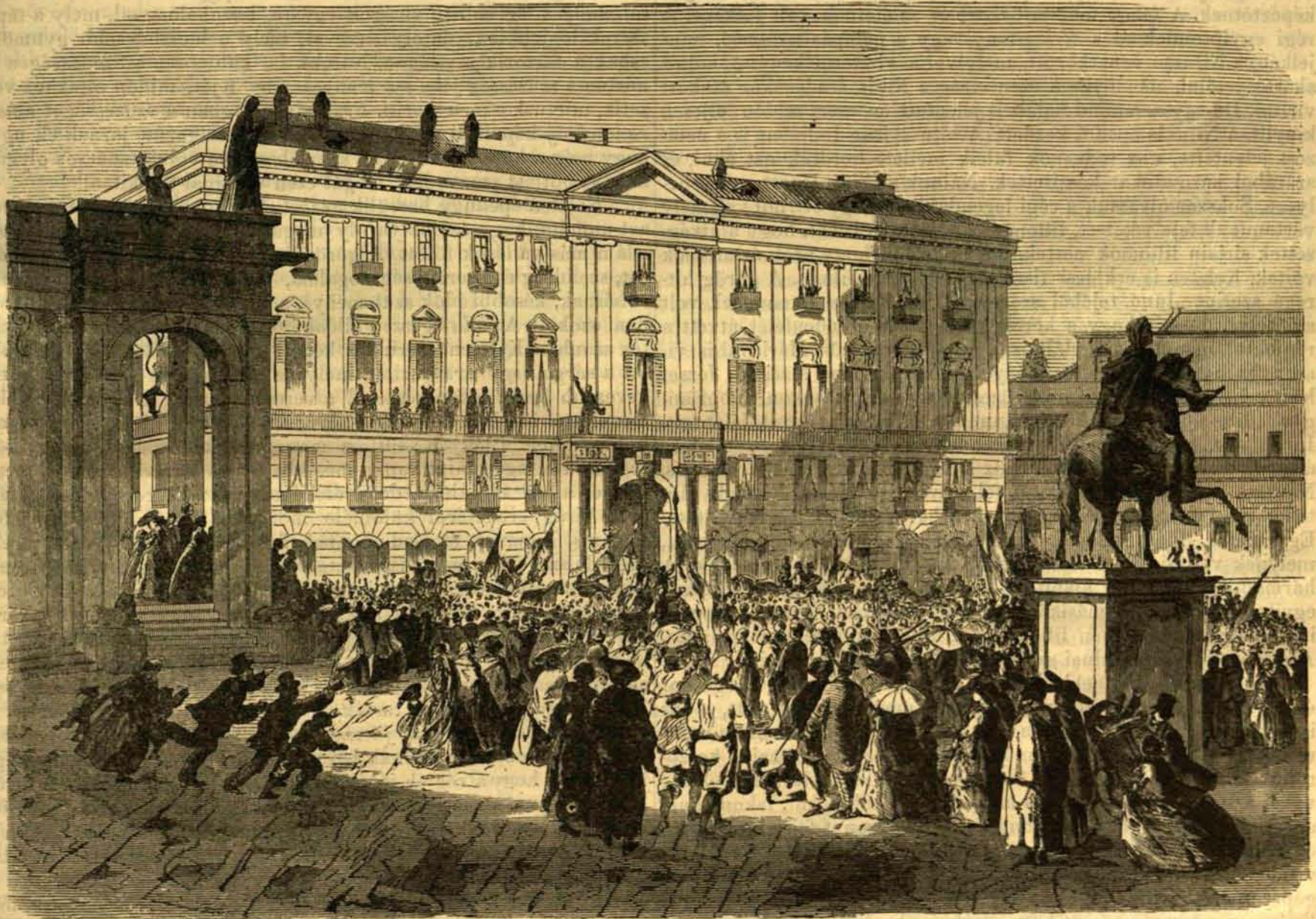
Sept. 7-kén a fennebb leirt tér egészen megtelt emberekkel. Mértani számítás szerint, legalább is 40,000-en lehetnek jelen. E nap érkezett a vasúton Nocera felől a diktátor, Garibaldi, a ki bekocsizván a Toledo- s a Trinidad-utcát, a della Foresteria palotába ment, s az erkélyről beszédet tartott a néphez. Garibaldi mint mindig, most is az alpesi vadászok egyenruháját viselé; tudniillik vörös inget, s nyakán szürke kockás kendőt, melyet vállára vet, mint nálunk a falusi lányok szokták. A diktátor mellett a felkelők seregének tábornokai láthatók, a többi között Cosenz, Bixio, Türr, a kik más-ként is Garibaldinak legkedvesebb emberei, s legbensőbb barátai.

A növények mint jelképek.

A V. U. mult évi egy pár számában a színeket, s az ásványokat, mint jelképeket ábrázoltuk, most a növényeket fogjuk taglalni elemlésükben, melyet a költőktől nyertek, vagy a melyet az em-

rátink sirját. A mit azonban sokan nem is sejténének, a virágok alkalmazásánál sohasem tekintettek az alakra, színre, hanem csupán az illatra, s a szobronon, képműveken a személyek kettős koszorúval jelennek meg, melyeknek egyike a fejet, másika a nyakat keríti, mi részint azért történt, hogy a virágillat élvezését csak az utóbbi koszorúnál fogva nyerhették meg, de még azért is, mert a virág gőzöléséről azt hitték, hogy az a bor részegítő hatását megtompítja, s lakmározásoknál nemcsak az éttermek, hanem a vendégek is koszorúkkal czifrittattak föl.

A tulajdonképi virágbeszéd nyomait már a régi görögöknél találjuk. Az ifjonez, ha koszorúját nem kötötte össze; a leány, ha koszorúköttel foglalkozott, szenvedélyes szerelmet árult el. Ha a szerelmi viszony megszakadt, a koszorú is felbontottak és valamely istenségnek szenteltettek, ellenben, ha azt házasság követte, félretették. Ezen koszorúköttéshez természetesen egyes virágok jelentéseinek némi ismerete volt szükséges, miért is a virágáru-

Garibaldi Nápolyban a „della Foresteria“ erkélyen.

beri képzelet ruházott rájuk. A régi görögöknél a virág a föld életerejének volt jelképe, tehát a tavaszt is jelzette, midőn minden új életre serken. Némely istenek a görögöknek, mint Márs, mely az erősségnek, és Bakhus, mely a képnek és testi jólétnek volt istene, ez okból viselték a „virágos“ melléknevet. A régi festményeken, faragványokon, pénzeken a tavaszt gyakorta kezében virágkosarat tartó gyermek jeléli. Az öröm, s boldogság virágok által fejeztetett ki; ki jó hirt hozott, koszorút viselt, kiket meg akartak tisztelni, virágokat szórtak eléjük, mint ma is szokás magas vendégeinket virágkoszorúkkal földiszított s fejrbe öltözött leánykák által fogadtatni, és utjokra, mint Krisztus urunknak, zöld ágakat szeldelni. A szerelmesek kedveseik hajlékát virágokkal ékíték föl, miként nálunk első május éjjelén a kapukhoz zöld galyakat szokás helyezni. A régiek a máglyákat, hol kedveseik hullája hamuvá porhadandott, virágokkal borították, mint mi rokonaink vagy ba-

leányok és koszorúfűzők a régi görögöknél nagy becsületben állottak. Plinius érinti ezen virágbeszédet, midőn azt mondja, hogy az említett személyek egész elméletét alkották annak, miképen kelljen a virágokat szín és szag tekintetéből egymáshoz illeszteni. Keleten pedig, valóságos tudományt tett az, s nem csekély fáradságukba került egyeseknek, azt sajátukká tenni. Ezen tudományt nem könyvekből tanulták, és nem az iskolában tettek rá szert, mert az egyenesen a hárembeli magánynak és unatkozásnak volt szüleménye, s hogy mi czélből keletkezhetett, szülhelye eléggé tanusítja. Különböző virágoknak és leveleknek fűzérbe kötése az írást helyettesíti, melyet az írás mesterségében járatlanok vagy a fölfedeztetéstől tartók különösen szerelmi czélok elérésére használnak. Ezen mesterség üzése a keleti vén nőkre sokszor még nagyobb mérvben volt jutalmazó, mint nyugaton a kártyahányás vagy az ólomöntésből jóslás. Legelső tudósítást veszünk az ilyen viráglevelezésekről du-

Vigneau la Mottraye, az ismeretes Lady Montraye és Hammer iratából.

A virágjelfejtéssel azonban babona is volt és van összekötve. A régi rómaiaknál már voltak levéljósok. A kumai Szibilla, barlangjának száz nyílásából hangzott szavát, hol a szél az általa falevélre irt és versekké idomított mondatokat széthordta. A pogány csehek közt azon szokás divatozott, hogy a leányok bizonyos ünnepeken koszorukat hánytak a folyókba, jövő sorsukat megtudandók. Az új görög leányok, hogy megtudhassák, kihez fognak férjhez menni, fűszeres növényekből sütnék lepényt, s azt lefekvés előtt megeszik, anélkül, hogy innának rá. Mihelyt a lepényt elfogyasztották, azonnal lefeksznek, s nyakuk közé egy zsacsót kötnek, melyben háromféle virág van, egy fehér, egy veres és egy sárga. Fölébredésükkor azonnal a zsacsóba kapnak, s a virág színéről, melyet kezök érint, a jövő férjre következtetnek: a fehér virág ifju, a veres jó férjet, a sárga özvegyembert jelent.

De térjünk már egyes fogalmakra, melyek a virágok által jelképezetnek. A *lótusz* már az őskorban az életnek volt jelképe. A régi egyiptomiaknál a *lótuszvirág* vagy a pompás *nelumbó*, mint jelkép, a Nilusra vonatkozott, melylyel a víz termékenyítő voltát akarák jelölni, amennyiben ezen virág a Nilus áradásakor szokott viritni. De egyszersmind halált is jelentett az, mert midőn teljesen kinyílt, a Nilus is apadni kezdett. A *lótuszvirág* Indiában is a nemzést jelentette, s az indusnők füleik mellett hordták azt ékül, és szárából karsatokat készítettek. Nálunk a *liliom* lépett ennek helyére. Sokszor olvassuk a régi legendákban, hogy ott, hol valamely vértanunak feje vétetett, liliom sarjadzott, és ismét, hogy a kivégzettek sírjain liliomok nőttek, annak jeleül, hogy azok ártatlanok voltak. Keleten is erkölcsi tisztaságot jelent a liliom. A görög hitrege szerint Junó tejéből származott az, s ezen istennőnek volt szentelve, de minthogy a keresztyénség sok mindenfélét átvett a régiektől, nem lehet csodálkozni, ha a liliom Szűz Máriával is viszonyba hozatik. Régi festményeken látjuk néha Mária és József közt a liliomot kisarjadzani, szüzességök jeleül, másokon Gábor angyalt liliomot tartani kezében, midőn Máriának üdvet jelentett. Innen van, hogy némely lovagrendek, melyek Mária tiszteletére állítottak, liliomot viselnek. Szűz Mária liliomrendét IV. Garciás, Navarra királya azért állította fel, mivel egy Máriakép, mely állítólag liliomból származott, őt nehéz betegségéből felgyógyította. Egy másik liliomrendet I. Ferdinánd aragóniai király alapított, melynek vitézei viritó liliomokból álló aranylánczot viseltek. A harmadik liliomrend alapítója III. Pál pápa volt, s a rendjelnek egyik oldalán liliom, másikán Mária képe díszlett. De más szentek is rajzoltatnak kezökben liliomokkal, mint Keresztelő szent János, Assisi sz. Ferencz, páduai sz. Antal, sz. Kajetán, sz. Kazimir stb.

Már mondtuk fölebb, hogy a virágok általában boldogságot és kéjelmes életet jelzettek. Ha valaki Rómában házat vett, a ház isteneit virágokkal koszoruzta meg, hogy jó indulatukat rája, mint új lakóra kiterjeszszék. Hasonló okból küldöztek a rómaiak koszorukat barátaikhoz, ha ezeket öröm érte, és jelenleg is nem szokás-e néhol az új házasok szobáit, s az ajtókat és ablakokat, lakomáknál az asztalt virágokkal földiszíteni, s a menyasszonyt fehér koszorúval övezni. A híres Heliogabál császárról beszélnek, hogy ő meghívott vendégeit nemcsak megkoszoruztatta, hanem a boltozatra helyezett gépezetnél fogva evés alatt mesterséges esővel meg is verette. Evégre rendszeren a *rózsát* használták, mely épen ezért Bakhusnak volt szentelve, mint ez Anakreon dalaiból több helyen kiviláglik. Bölcs Salamon is így szólott: elégüljünk meg drága borral, és koszoruzzuk meg magunkat rózsákkal. Hasonló okból függött alá dözsöléseknél az étterem boltozatáról a rózsza, s innen eredt a ma is szokásban levő „sub rosa“ közmondás, mi annyit tett, mint bizalmasan, amennyiben illetlennek tartották az ivás közben hallottakat könnyelműleg kifecsegni. Általában a rózsza nagy tiszteletben állott a régieknél, mi a keresztyénekre is átment, mert sokszor olvassuk a legendákban, hogy a szentek és vértanúk sírjaiból rózsákat láttak felnőni. Nálunk is szokásban van néhol az ugynevezett rózsáünnepe, midőn a legszebb leány rózsákkal koszoruztatik meg. Hasonló rózsáünnepek divatoznak Kihiosz szigeten és Persiában, s Hafiz — a persa költő — nem fárad ki annak magasztalásában. Hát az arab mondák mennyire telvék a rózsára vonatkozásokkal!

Egyébként nem csupán a rózsza jelzi a szerelmet, hanem az *alma* is, mely minden tökélynek jelképe, s általában reményt, szerencsét és hatalmat fejez ki. Utóbbi jelentését a Páris ítéletétől

vette, szerelmi fogalmát pedig a paradicsomi eseménytől. A görög rege szerint az *iringó* is jelképezte a szerelmet, mert ennél fogva gerjeszthete Faon maga iránt minden nőszemélyben indulatot. Francia- és Angolországban ezen jelentéssel a *háromszínű viola* bír, mialatt Keleten a *szerecsendió* helyettesíti azt. Sokkal fontosabb e tekintetben a *mirtus*. Ha a leány a hajdankorban mirtuskoszorut tett föl, az férjkorosságot jelentett, miért is a mirtus gyületes volt a szűz Diána előtt, ellenben Vénus templomai körül, melyek korántsem voltak apáczárdák, mirtusligetek diszelegtek. Minthogy azonban a nemzés a nemzett tárgy mulandóságát is föltételezi, a mirtus a hullákon és sirokon is szerepelt. Éneás mirtussal koszoruzta magát atyja temetésén, s Elpenor és Polidór sírhalmán mirtusbokor nőtt. Keleten ezen virág származásáról egy szép monda forog szájon. — Midőn Ádám — ugymond — a paradicsomból kiűzetett, egyik kezében mirtuságot tartott, melyet azon lugosból tört, hol Évának elsőben szerelmet vallott. Egy másik legenda szerint Ádám a paradicsomból három tárgygyal üzetett ki, mirtussal, mely a legillatosb virágok egyike, buzakalászszal, mely a tápszerek legjobbika, datolyszilvával, mely a legízletesebb gyümölcsökhöz tartozik a világon. Nálunk is, különösen a Szepességen a mirtus a szüzesség jele, s a menyasszony fejét, midőn oltárhoz vezetik, mirtuskoszoru keríti. Franciaországban a szüzességet a *narancsvirág* képviseli, s e tekintetben igen szigorun járnak el, úgy hogy még a könnyelmű Páris közelében sem volna tanácsos olyanoknak, ki botlást szenvedett, magát ezen virággal fölékiteni.

Keleten épenugy becsülik az *ibolyát*, mint a mirtust. Muhamed azt mondta, hogy az ibolya oly magasan áll más virágok, mint az izlám más vallások fölött. A görögöknél halálvirág volt az. Az alázat, szelidség és szerénység fogalma, melyet a költők az ibolyára ruháznak, későbbi idők szüleménye, s a helyiségről vétetett, hol az nőni szokott. A *viola* egészen ellenkezőt, pompát jelent, mely jelentés azonban Keleten a színhez képest módosittatik. Legbecesebb ott a sárga vagy aranszínű, mely az elhanyagolt szerelmet jelzi, kevesebb becsülésben részesül a veres és aztán a fehér. Hasonló tisztelettel illetik a keletiek a *nárcisz*t. Galénról hírlik, hogy valahol azt mondta legyen: süttess magadnak két lepényt, az egyiket fogyaszsd el úgy amint van, a másikba tétess nárciszvirágot, mert kenyér a test tápláléka, de a léleké nárcisz. A görög hitregetan ezen virág eredetéről különféle mondákat közöl. Nárciszszusba ugyanis, Lunának és Endimionnak fiába Ekhó nimfa volt szerelmes, de szerelme nem viszonzottván, annyira elaszott, hogy csak hangja maradt meg. Miért is kérte az isteneket, hogy az ifjonczot boszúlnák meg. Midőn a hajthatlan ifjoncz egy forrásból akara inni, megpillantá ott saját képét, és abba halálosan beleszeretett, de minthogy így lehetlen volt vágyának eleget tenni, hasonlólag elaszott és nárciszszá változott. Ez okból a régiek a nárcisz a csalás és hiúság jelképeinek tarták.

Görögországban a *jácint* a viritás korát jelzette. Ezen virággá változott Apollónak hasonló nevű kedvence. Azonban megjegyzendő, hogy a régiek jácintja a mi kék liliomunk volt. A törököknél nagy tiszteletben áll az, s a keleti költők gyakorta hasonlítják hozzá a nők fekete, illatos haját. A *szegfűt* és *tulipánt* a régiek nem ismerték, a keletiek nagy testi szépségre vizik azt. A *tavaszi kankalin* a remény képe, s épen ezért egy régi német énekben a szent szűz a *menny kulcsának* (Himmelschlüssel) neveztetik, mivel ő az üdvezítő szülése által az embereknek a menny kapuját feltárta, s a szabadulásra reményt nyújtott. A német mondákban ezen virág *kulcsvirág* (Schlüsselblume) nevet nyert, mert ha azt valaki esetleg megtalálja, vagy János északáján szedi, a hegyekben rejő kincstárak ajtaját vele fölnyithatja. A *sáfrány* egyike levén a tavaszi első virágoknak, a régieknél a tavasznak volt az jelképe, s Homér a hajnalt sáfrányszínű köntösben rajzolja. A *repkény*, egy kuszó növény, hajdanta a bor istenének volt szentelve, s a repkénykoszoru az ajtó fölbe szögezve még ma is azt jelenti, hogy ott bormérés van. Minthogy azonban a boristen, azokba, kik adományát élvezik, lelkesedést lehel, s ezen lelkesedésnél fogva a költőknek is istene, a repkénykoszoru az utóbbiaknak is jelképes éke, és minthogy ezen növény mindig zöld, a hervadhatlan ifjuságot és erőt is jelenti. A *zeller*, mely hasonlólag egész éven át szép zöld marad, a régieknél a halál utáni életnek volt jele. Zellerrel ékiték a régiek Artemis szobrait, mivel ő az élet istennője volt, valamint rokonaik sírhelyeit is. Veszélyes betegeknek pedig azon közmondattal éltek: hogy már csak a zeller van hátra. Hogy a *mák* a ré-

gieknél altató ereje miatt az álomnak és álmodásnak volt jelképe, eléggé ismeretes, nem ellenben, hogy az termékenységre mutatott, mi onnan eredt, hogy rendkívül sok magot hoz. Hogy a *mirrha*, azon keserű ízű növény, melyből a mesés fönixmadár, végéhez közelgve, fészket rakja, az élet fentartását jelzette, nem esoda, ha meggondoljuk, hogy az egyiptomiak hulláik bebalzsamozásánál jelsül ezen növényt használták. Keleten még a mirrha az elragadtatásnak legmagasb fokát is jelenti, melynek alapja hihetőkép Cínirásnak az ő leányával, Mirrhávali titkos összejövetelében van. A *fagyöngyöt* a hajdaniak nem ismerték, a gallusoknál mindazáltal nagyon rejtélyes jelentőséggel bírt, mivel azt hitték felőle, hogy nem a földből sarjazott növény, hanem azáltal származik, hogy a madár az emésztetlen barkóczát, a tölgyfának ágaira hullatja, hol az a mohtól képezett televényben táplálékot találva új termékké lesz, mely végtére sárga és fejér virágokat hoz, napfordulat idején kifejlendők. A fagyöngy tehát oly időben viritván, midőn más virágok hervadnak, s minthogy bogyoí télben érnek meg, mialatt a növény mindig zölden marad, nagyon alkalmas volt az örökké megújuló idő kifejezésére. Néhol azt hiszik, hogy a belőle készült ital betegségeket is gyógyít, péld a nehézkört, s a termékenységet előmozdítja, miért is a waleszi földművelőknel még ma is szokás a fagyöngyöt az éresz alá felfüggeszteni.

Hátravan még a legterjedelmesebb jelképek egyikének — az *élfát* — megtekintése, mely keleten, a görögómai és ógermani régetanban egyiránt ismeretes. Háromféle viszonyokat ábrázolt az: az évet, mint korszakot, az ismereteket és tudást, s végre az életet. Hogy az év ábrázolására használtatott, nem lehet rajta csodálkozni, a mennyiben a fa tavasszal leveleit és virágait fejt ki; nyárban gyümölcsöket hoz, melyeket ősszel megérlel, midőn egyszersmind lombja hervadni kezd; télben lehullnak levelei, s nedvkeringése felakadván, majdnem minden élet kialszik belőle. Sokkal nehezebb második jelentésének, az ismeret és tudás jelképeké ki-magyarázása. Ennek alapját azonban már a teremtés történetében találjuk, midőn t. i. Isten megtiltotta az első pár embernek, az ismeret és a tudás fájáról enni. A rabbinirók azt állítják, hogy ezen két fa egy és ugyanaz, s hogy az ismeret fája, egyszersmind az élet fája is, melynek gyümölcse párszra ingerel. Ha már az utóbbi nemzést, és ennek következtében halált von maga után, az első emberpárnak meg kelle halni, miután a fa gyümölcsét megkóstolta, hanem a másik Ádámnak halála a fán, az ismeretnek ezen fáját (azaz a keresztet) ismét az élet fájává változtatja, mivel a halálból új élet fejlődik. Az ő világnak minden népe az emberiség nemzetségsfájának tartotta az élfát. — Az indus monda szerint egykor Bráma (a teremtő erő) meghalt, s a teremtés Wisnura (a megtartó erőre) szállott át, mely most egy aszvatafa-levéllal kezében egy kised alakát vette föl, s mindaddig uszott a tengeren, míg Bráma ismét elhatározta magát új világok teremtésére. A persa rege szerint az első pár ember egy fában élt, míg Ahrimán ezen ártatlansági állapotot meg nem szüntette. Egyiptomban is voltak ilyen életfák. Az elhaló természettel minden évben elhaló isten — Osiris — a *tamariskusban* élt. Frigiában a *fenyőfát* tartották a nemzőerő jelképeül. Ez onnan magyarázható, hogy a fenyőfa, mint minden tülevelű fa, télen át is zölden marad, mialatt a lombos fák elhalnak. Hasonló életfát képezett az ókorban a *babérfa*. A világosság istenének, Apollónak volt a szentelve, s hatalmának azon időpontját érzékítette, melyben ő tavasszal a téli éjet elűzi, s a napot és meleget visszahozza. De egyszersmind a tisztaságot is jelzette, s Rómában a papok egész éven át tartottak babérágakat házaikban. Ugyanily-nemű életfa volt a *tölgyfa*. Az istenségnek és a mindent túlélő időnek volt az jelképe. A czeltáknál, germánoknál, skandinávoknál és szlávoknál nagy tiszteletben állott, s a régi német pogányok történelme sok ily szent tölgyfát mutat fel. Tiszteletreméltó törzse azonban az erősséget is képviselte, s vitéz katonáink avagy nem szoktak-e még ma is süvegeik mellé tölgygalyakat illeszteni? A *pálmaágak* a régiéknél szabadost és nemest jelentett, s hogy miért veszik azt újabb költők a bú jelképeül, nem tudhatni. A *pálmaágak* az egyiptomiaknál a négyéves időszakot jelentették, s a zsidók is azért függesztének pálmákat a szövetség sátora elé, hogy minden hónapban megújuló ágaiknál fogva az évkort ábrázolták. A keresztényiség az angyalokat kezükben pálmaágakkal mutatja fel, mi oda céloz, hogy a keresztény ember a kísértetek kiállása után végtére győzelmet arat. A *köris-* és *egerfából* teremtett a skandinávi monda szerint az első pár ember, melyek hát az életfák ren-

débe tartoznak. Hasonló tiszteletet tanusítottak a németek és szlávok a *bodzafa* iránt, melynek még jelenben is titkos erőket tulajdonítanak. De hogy minő alapon állítják azt némely német költők az egészség és jólét jelképeké? nem mondhatni meg. A *mogyorófáról*, mint életfáról olvassuk a bibliában, hogy Jákób a maga juhait megtarkázott mogyorófavesszőkről itatta, melyek aztán tarka bárányokat ellének, s innen jött azon szokás, miszerint Rómában az új házások elébe diót és mogyorót szórának. A mogyorófavessző erőt vesz a boszorkányokon, melyek az állatok és növények termékenységét gátolni igyekeznek, s ez okból tarták azt a régi németek nagy tiszteletben. A *nyárfa*, melybe az égből lebukott Faétonnak nővérei változtak át, a görögöknél gyászra mutatott, s a halál istennőjének ligete pusztán nyárfából állott. De mivel Herkules Czerberust, a háromfejű kutyát, az alvilágból felhozta, s magát akkor az Akheron folyam körül növe nyárfával megkoszoruzta, ennek emlékezetére a győzőket az olimpi játékokban nyárfával ékesíték föl. A *figefa* egész keleten termékenységet jelent, s ezen okból fedezték Ádám és Éva a paradicsombóli kiűzetésőkor figefalevelekkel a maguk meztelenségét. Az indus mondában előforduló aszvata nevű életfa, mely az általános elterjedt nemzőerőnek jelképe, nem más, mint az *indiai figefa*. Az *olajfa* végre az ő korban a tenyészés, bőség, egyezés és béke jeléül szolgált, s ezért vitt a Noé galambja is, melyet ő a bárkából kibocsátott, csőrében oda olajágot vissza.

Ha még tovább is akarnók a vizsgálódást folytatni, alig lenne fa vagy cserje, melynek jelképes viszonyaira világosságot hinteni képesek nem volnánk, s ugylátszik, hogy ezen jelentések a régi nemzetek, médusok, arménusok, khaldeaiak, indusok, germánok és czelták fatiszteletével összefüggésben állnak, honnan aztán később a keresztényiségbe is átszivárogtak. Meg kell azonban jegyez-nünk, hogy ezen jelképes viszonyok a növényekre önkényesen ruháztattak. Innen van aztán, hogy nemcsak különböző nemzeteknél, hanem egy és azon ország különböző helyein is a virágjelek egymással homlokegyenest ellenkeznek, sőt néha épen értelmetlenek, ha csak a levelező felek a jelentések iránt egymás közt előre meg nem egyeztek. Másképp van ez Keleten, hol a virágbeszéd mindig ugyanaz marad. Lássunk egy példát. Egy arab ifjonz az ő szeretőjének egy legyezőt, egy esomó virágot, egy selyembojtót, néhány darab jégczukrot és egy darab hurt külde, valamely hangszerről. Válaszul erre egy darab aloét, három fekete keménymag-szemet, s egy mosásra szolgáló növénydarabkát kapott. A legyező azt jelentette, hogy az ifjonz ohajtaná szerelmését este meglátogatni, a virág, hogy annak valamely kertben kellene történni, a bojt, hogy szorbetről kellene gondoskodnia, a jégczukor, hogy az ő-szejövetelnek reggelig kellene tartani, a hur, hogy zene mellett fognának mulatni. A felelet következőt jelentett: az aloé, hogy várakoznia kellend, a három keménymagszem, hogy három éjen keresztül békétüréssel kell lennie, s a mosó növény, hogy ő fürdőbe menni és ott vele találkozni fogna.

Dr. S. J.

Sz.-András határában talált régiség.

Hernád-Büdről (Abauj) néhány hónappal ezelőtt egy érdekes rajzot vettünk, melyet midőn itt közlünk, egyuttal annak megértésére a beküldő ur részletes magyarázatát is közléteszszük, mely következő:

Nem ékes, de hü rajzát küldöm egy, vidékünkön talált régiségnek. Azt hiszem, méltó lesz ismertetni a V. U. olvasó közönségével. — Folyó év april 18-án egy sz.-andrás lakos, Cziráky István nevű becsületes szegény nemes ember napszámra dolgozván helysége határában, a vasutvonalnál, egy posványos helyen talált egy 11 $\frac{1}{4}$ font súlyu, érczből öntött és vésett (gravírozott) emberarcz-lábú alakot. Harmadik faluban lakván, magam is elmentem megtekinteni a rövid idő alatt híressé vált *aranycsikót*. Fejét képezi egy felfelé néző, igen szabályos, szép mivű emberarcz. Feje tetejére paróka alaku sisak van alkalmazva, melynek csucsán egy □ hüvelyknyi négy szögű nyílás van. Az ajtócska — mely lehető, hogy a fejének jelentékeny disze volt, el van veszve róla, csak sarok-csiklója látható. A nyak szabályos. A mell szűk. Dereán valami pánczélinget ábrázoló czifraság látható. A karok csak könyökig fedvék; hol, ugylátszik, prémes szegélylyel végződik az öltöny. Az alsó karok meztelenek. A mellhez egy csobolyó-forma alak van ragadva,

melynek oldalt eső fe-
nekein bor-
sónyi nagy-
ságu öt lyuk
visz kereszt-
tül, és egy
bulldog - fej
formájú
csap áll ki
belőle. Ezen
csapegyenes
irányban
látszik lenni
a fenék köz-
zépén levő
lyukkal; de
azt kikerül-
ve jó a mell-
üreggel ösz-
szeköttetés-
be. A bal-
kar alsóré-
sze ezen cso-
bolyó felett
van vízmen-
tesen kereszt-
tülfejtetve,
és a tenyér
természetel-
lenesen, függőleges vonalban áll felfelé. A jobb kéz a csobolyó leg-
alja mellé van ragadva, összeszorított marokkal.

Sz.-Andráson talált régiség.

Innét hiányzik valami, a mit kezében kellett tartania és fel-
nyult a másik tenyér mellett; mert az összefogott markon, egy
ludtoll vastagságu lyuk vonul keresztül. — A kézfej formátlan, a
nagy ujját kivéve; mert minden ujja egyenlő hosszu. — Dereka a
ló szügyével s marjával egyesül, s ezentul lóalakot vesz fel kör-
méig, farkáig. A ló-alak helyes; kivéve az első lábak könyökét, és
a rajta levő czifrázatokat. — De még a ló hátán is van valami. Egy
meztelen lábszáru és meztelen karu, fuvolázni szándékozó emberke.
Balra, oldalt fordulva, álla alatt tartván balfelé fuvoláját, majom
alaku kezeivel, szétvetett tulizmos lábakon áll a ló hátgerince
közepén.

Az alak magassága a ló patája aljáról (patkolva nincs) az
ember fő tetejéig 1 láb, $4\frac{1}{2}$ hüvelyk. Hossza 1 láb. — A hátán
álló fuvolás magassága $4\frac{3}{4}$ hüvelyk. A fej nyílásán beleönthetni
 $2\frac{1}{2}$ itczényi folyadékot, és ezt a csobolyó csutoráján kitölthetni
belőle. — Anyaga — szerintem — réz. — Szine: zöld. — Sulya
 $11\frac{1}{4}$ font. Az egész szép mű, és nincs megrongálva. — De mi volt
hát ez valaha? Valószínűleg ivó, vagy italt tartalmazó edény, és
melyik korban készült? — Pesten okos emberek vannak, hiszem,
hogy megmondják nekünk is falusiaknak, a mit tudnak felőle.

Reményelem, hogy meg fogják Pesten eredeti valóságában is
látni; mert a találó elhatározottnak látszott lenni, hogy egyedül a
nemzeti Muzeumnak adja; jöllehet volt olyan ember, kijelenlétem-
ben mondá neki, hogy akár arany, akár réz, ad neki érte 100 fo-
rintot. De ő azt felelé: „a nemzeti Muzzeum annyit fog érte adni, a
mennyit ér, sem többet sem kevesebbet.“ De sokféle a tanácsadó,
— sokféle a fenyegető. Már a csendörök is zavarák érte. A vas-
utiak ki nem akarják munkája bérét adni, csak oly feltétel alatt,
ha nekik adja 5 forintért stb.

Igy bizonytalan levén, hová jut; én legalább beküldöm raj-
zát, és merem mondani, rusticus kézzel, hiven igyekeztem másolni.

Karsa Tamás.

T Á R H Á Z

Adatok Petőfi halálához.

A V. U. 42. számában megkezdett közleményekhez most ismét adha-
tunk egy párt, melyekből az olvasó be fogja látni a nehézséget, mely e tárgy
kiderítésének útjában áll. Mai egyik közleményünk ellenmondásban van azon
multkori adatokkal, melyek szerint Petőfi a segesvári csatában esett volna el.

IV. Egressy Gábor leveléből

1850., sept. 23.

(Midőn Egressy Gábor 1850-ben Törökországból visszatért, Arany
János egy baráti levélben üdvözölte, s többi között Petőfiről is tudakozódott
nála, mint a ki 1849-ben szintén Erdélyben volt. Egressy e válaszból köz-
öljük az ide tartozó pontokat, az illetők szíves beleegyezése folytán.)

„Sándorunk felől mitsem tudok. Marosvásárhelyen váltunk el egy-
mástól 1849. évi július végén. Ő Bemma a segesvári csatába ment és többé
vissza nem jött. Mondtam neki, hogy ne menjen, mert még lova sem volt:
de ő az öregtől nem akart elmaradni. Nejét Tordán hagyta Sándor a papnál,
gyermekével együtt. Ha a segesvári csata után még találkozott Sándorral a
nő: ugy ő még él. Bemnek egyik segéde, ki a segesvári csatából visszake-
rült, azt mondta nekem, hogy midőn a magyar csapatok zavarba hozattak a
meghátrált Kossuth-huszárok által: akkor látta Sándort az országuton gya-
log keresztül menni a cserje vagy kukoricza felé. Meglehet, hogy sebet kapott
s az erdőben valahol összerogyott s elvérzett... De hátha még Tordára el-
jutott?... hátha valahol meghuzta magát?... reméljük.

Látta Sándor, mily kimondhatlanul rosszul esik nekem, hogy tőlem el-
váljak, s lelkesülten vigasztalt; mert Berényből ugy indultunk el, hogy azon
egy végzet érjen mind a kettőnk. Bem őt a maga törzskarába osztotta be,
engem pedig Damaszkín ezredes mellé adott. Sándor szentül hitte, hogy
Bem az oroszokat Segesvárról kiveri; „meg akarom, ugymond, nézni, mit
csinál az öreg, holnapután látjuk egymást bizonyosan;“ s kért, hogy posztó
egyenruháját, melyet megrendelt, a szabótól vegyem magamhoz. Kértem őt,
hogy kérje meg az öreget, vinne el engem is. „Hiában kérem, barátom, felelé,
hisz engem sem akar vinni egyáltalában, hanem én nem bánom, én tőle többé
el nem maradhatok egy pillanatra sem.“ Azt mondta nekem, hogy őt Kurz
őrnagy vette fel a kocsijára. Harmadnap elmentem a főhadiszállásra korán
reggel. Az öreg még feküdt. Huszára, a ki az öreg sáros egyenruháját ke-
félte az ebédlő-terem asztalán, Sándorról nem tudott semmit. Mint később
hallám, az öreg sem tudott felőle. Bem törzskarából azon tiszt, a ki néhány
nap mulva sok viszontagság után visszakerült, Lőrincz nevű huszárnagy
volt, kit Bem különösen kedvelt. Ha élne, maga elmondhatná, a mit nekem
akkor Sándorról mondott. Később hallottam, hogy Kurz is elesett. Egy má-
sik tiszt, a ki ugyanazon csatából került elé (nevére már nem emlékszem),

azt mondta, hogy mikor a kozákok szorították őket, akkor látta Petőfit vá-
szonzekében egy fedeles bricskáról leugrani, s az országutról oldalra térve
gyalog tovább menni. És itt eltűnik előlem Petőfi Sándor örökre. Egy derék
szász asszony, a kinél M.-Vásárhelyen szállva voltunk, könyekre fakadt, mi-
dőn meghallá, hogy Sándor vissza nem tért. Másnap Szeben ellen mentünk.“

V. Levél Kolozsvárról.

(A levél írója oly körülmények közt él, hogy nyilvánosan meg nem
nevezheti magát. A szerkesztőségnek azonban legkisebb oka sincs, az író hi-
telességén kételkedni.)

Kolozsvár, okt. 16-án.

A Vasárnapi Ujság 42-ik számában, Petőfi Sándor halálát tárgyaló
adatokkal illető közleményeit szaporítandó, — én mint szemmel látott tanu
teszek bizonyosságot arról, — hogy Petőfi Sándor a segesvári csata alkalmával
nem esett el, s következőleg ott meg sem halt!

A beszercezi hadosztály 8—9 apróbb és nagyobb csata után Borgó-
Tihától Maros-Vásárhelyig szorítottatott le, hová Erdő-Szent-Györgyről kö-
rülbelől augusztus 1-én éjszaka érkezett be. — Itt feküdt ezen hadosztály
augusztus 6-ig, mely idő alatt Kolozsvár felől is a Mezőségen keresztül csa-
patok érkeztek M.-Vásárhelyre.

Augusztus 5-én 1849-ben délutáni 4 és 5 óra között (egy vasárnapi
délután), a csapat-parancsnokok fel voltak rendelve Bem tábornokhoz pa-
rancsai vételére (tehát a segesvári csata után 5 nappal), a gr. Teleki Domok-
os-féle házhoz, hol a tábornok betegen feküdt; én mint segédtszte Kálnoky
Sándor alezredes és hadtest-parancsnoknak, nevezett parancsnokomat oda
kísértem; az előszobában háttal az utcafelé egy asztalhoz, hátravetett ke-
zekkel támaszkodva egy meztelen nyaku honvédtisztet találtunk, kinek
engem Kálnoky Sándor alezredes bemutatván, meglepetésemre azt e sza-
vakkal ismerteté velem: „Petőfi Sándor, honvédszázados és hazánk jeles
költője!“

A nagy költővel ekkor szoríték először — s talán — utoljára kezét.
Ezután néhány perczel szememmel láttam Petőfi Sándort, Kurz
Antallal együtt, egy székely paraszt szekérré felülni, s a kálvária felé, azaz
a Jedd-Koronkai ut felé elutazni.

Kurz Antallal is váltottam szót, kit 1845-től fogva Brassóban szemé-
lyesen ismertem, sőt még csodálkoztam, hogy miként láthatom őt a magyar
seregnel, sötétzöld magyar egyenruhában, ezüst gallérral.

Tehát a Petőfi Sándor és Kurz identitásáról semmi kétségem.
Hová utaztak együtt, a költő és Erdély történelmi buvára, utjokat a
Székelyföldnek, illetőleg Moldovának irányozva? nem tudom!

De közlésem hitelességéről Kálnoky Sándor ur is, ha visszaemlékeznék,
szíves lehetne bizonyosságot tenni.

Irodalom és művészet.

© (A magyar tudományos Akadémia jutalomtetelei 1860-ban.) I. A nyelv és széptudományi osztályból: 1) Másodszor: Kivántatik a magyar eposi költészet főbb formáinak története és szépirodalmi méltatása, különös tekintettel Zrínyi, Gyöngyösi, Vörösmarty és Arany iskoláikra, melyet reájok az ó és újabbkori eposz gyakorlott. Jutalma Vitéz alapítványából nyolczvan db. arany. 2) Másodszor kivántatik: A Római irodalom történetének kézikönyve, a művelt osztályok számára. Kiterjedése mintegy 15 közép 8 réti. Jutalma a hölgyek alapítványából háromszáz forint. Határnap martius 31. 1862. 3) A gróf Teleki József-féle drámai jutalomért 1861-ben vigjátékok pályáznak. A verses forma előnyeül fog tekintetnie műnek, hason vagy közel hasonbecsű társak felett. Jutalma száz db. arany. Határnap dec. 31. 1861. 4) A gr. Karácsonyi-féle drámai jutalomért 1861-ben komoly drámai művek versenyeznek, a hova nemcsak szomorujátékok, hanem másnemű u. m. történeti, regényes, polgári színművek, drámai erkölcsrajzok stb. is számláltak. Jutalma száz db. arany. Határnap dec. 31. 1861. A jutalom mart. 31. 1862. adatik ki. A jutalmat nyerő mű a szerző tulajdona marad. 5) Kivántatik egy a magyar történetből vagy magyar mondavilágból vett tárgynak költői elbeszéléssé feldolgozása. Jutalma gr. Nádasdy Ferencz ur által néhai gr. Nádasdy Tamás nevére tett alapítványból száz db. arany. Határnap május utolsó vasárnapja 1863. A jutalmat nyerő mű a szerző tulajdona marad. — II. A természettudományi osztályból: 6) Másodszor kivántatik a fűvészet alapvonalait tartalmazó kézikönyv, a művelt osztályok szükségéhez alkalmazva. Kiterjedése 10—15 közép nyolczdrét iv. Jutalma a hölgyek alapítványából 300 ft. Határnap mart. 31. 1862.

+ (Pályázati felszólítás.) Két prot. tankönyvre hirdetik pályázat, következő feltételek alatt: I. Készítsék egy magyar nyelvtani munka a magyarországi prot. algyimnasiumok számára, melynek következő részei legyenek: 1) szóalaktan az első osztály számára; 2) mondattan a 2-ik osztály számára; 3) körmondattan a 3-ik osztály számára; 4) versmértéktan s üzleti irály a 4-ik osztály számára. Minden rész alkalmas példákkal látandó el. Jutalma 300 ft. — II. Készítsék a prot. felgyimnasiumok számára alkalmas tankönyv, mely következő részekből álljon: 1) költészeti és prózai irálytan, mely két részben magában foglalja a) a magyar költészet minden versnemre alkalmas gyakorlati példákkal; b) az irálytan különös szabályait, kiválólag pedig a próza és szónoklat szabályait, remekiróktól kölcsönzött példákkal. 2) A magyar irodalom története, oly példákkal, melyek a korszakot képező íróknak nescsak munkái, de szellemök ismertetésüül és az aesthetikai képzés segédeszközéül szolgáljanak. E munka jutalma is 300 ft. A pályázó kéziratok szokott módon 1862. januar 1-ig Pestre a központi bizottmány elnökének, Prónay Gábor b. urnak beküldendők. Birálók lesznek: Hunfalvy Pál, Greguss Ágost, Vandrak András, Breznyik János és Korren István. Az eredmény 1862. május végén fog nyilvánítottani. A pályanyertes munkák a szerzők tulajdonai fognak maradni.

+ (A „Budapesti Szemléből”) ismét két füzet jelent meg egyszerre, a XXXIII. és XXXIV-ik, melyeknek tartalma épen oly becses, mint az eddigieké. A jelen kettős füzet tartalma: Irányeszmék. V. A történeti alapok megőrzése. Gróf Mikó Imrétől. — János király és a diplomacia. Nyolczadik közlemény. Szalay Lászlótól. — Művészek csarnoka. IV. Leonardo da Vinci. (Planche és Clément után) Sz. K-tól. — Az északi sarkvidékek. Második közlemény. II. A régibb utazások. A keleti sarkvidék. III. Az északi sarkvidék felé tett utazások. IV. A nyugati sarkvidékre tett utazások. Hunfalvy Jánostól. — A nemzetgazdasági eszmék és elméletek története. Hatodik, befejező közlemény. Kautz Gyulától. — Új természetrajzi elmélet. A nemek eredete Darwintól. Jánosi Ferencztől. — Gróf Széchenyi István emlékezete. Emlékbeszéd b. Eötvös Józseftől. — Gróf Kemény József emlékezete. Emlékbeszéd gróf Mikó Imrétől. — Bárány Wesselényi Miklós. Emlékbeszéd gr. Teleki Domokostól. — Irodalmi szemle. A két Stephenson J. F. Gróf Dessewffy József és Kazinczy Ferencz levelezése. (Második közlemény.) Cs. A. — Magyar tud. Akadémia. Közülés 1860. október 12-én 13-án. Elnöki beszéd. Arany János költeménye: Széchenyi emlékezete.

+ (Oláh Károly „Száz költeményre”) hirdet előfizetést. Az árak következők: diszkötésű példány 2 ft., diszpéldány füzve 1 ft. 30 kr., közönséges példány 1 ft. A pénzek szerzőhöz Debreczenbe f. évi dec. 10-ig beküldendők. 10 után egy tiszteletpéldány jár.

+ Megjelent: „Emich Gusztáv magyar- és erdélyországi nagy képes naptára 1861-re, szerkeszti Vahot Imre. Tartalmát a rendes naptári rovaton kívül ismeretterjesztő és szépirodalmi munkák képezik. Van benne több fametszvény is. Hanem ama sok hirdetés helyett bizonyára szivesebben vett volna a közönség jóra való schematismusokat, melyeknek e naptár teljes hiányában van.

+ Egerben ily című munka jelent meg: „Élet és történet.” Beszélek. Irta Szabó Ignác. Ajánlva van Eger lelkes honleányainak. A 184 lapnyi, diszesen kiállított könyv tartalma: Eger védői. — Farsangi képek. — Méreg-völgy. — Csehül vagyunk. — Bodóné asszony. — A jósnő. — Az örült. — Egy vitéz fegyvernők.

+ (Hartleben „Olvasó-tárából”) ismét egy kötet jelent meg, a 47. és 48. füzet, melyek a „Napoleon fénykora és hanyatlása” című regényes korrajznak hetedik részét teszik.

+ (Rózsadgi Antal jelenti), hogy „Mintegy tíz évvel ezelőtt” című regénye, mely tőle nem függött körülmények és akadályok miatt szeptember hóban meg nem jelenhetett, már füzésben van, s ma holnap szét fog küldetni.

+ (Egy új népszínmű előadását) várhatjuk nemsokára. Ez Benkő Kálmánnak „A vén székely” című, rég elfogadott műve, melyben a főszerepet Egressy Gábor fogja játszani.

+ (Arczképcsarnok.) Maszák Hugo a „P. Napló” dolgozóitársainak arczképcsarnokát egy műlapon szándékozik kiadni, mely czéltől előfizetést nyit 2 ft. és 1 ft. 50 kr-ával. A műlap b. Kemény Zsigmond, Danielik János, Falk Miksa, Királyi Pál, Greguss Ágost, Salamon Ferencz és Pompéri arczképeit hozza. (Hát Csengery, Emődy hol maradt?)

— (Az „Erdélyi fejedelmek képcsarnoka” érdekében.) Minap említettük, hogy ez érdekesen összeállított műlap megjelent. E tárgyra nézve némi vita táma it a lapokban, melyre felhiva érezzük magunkat, részünkről is véleményt mondani.

A „Kolozsvári Közlöny” 85-ik számában az „Erdélyi nemzeti fejedelmek” ezen arczképcsarnokról azon megjegyzés foglaltatik, hogy, miután e kép egészen a nemrég szegénységben meghalt Magyar Lajos egykori hason-tárgy vállalatainak utánzása, s a szerint van összeállítva, továbbá a képek összeszerzése is a M. érdeme, méltányos lett volna, nevét a rajz alatt megemlíteni. — A kérdéses két képből e lapok szerkesztőségéhez is küldetett egy-egy példány, hogy e két mű egybehasonlítása által győződjünk meg a „K. K.” megjegyzése igazságtalanságáról, mely a kiadónak kárt, általános elismert hirneves festésünk Barabás Miklós nevére pedig szintén nem hozna fényt. Az arczképek összeállítása érdemét illetőleg úgy vagyunk értesülve, hogy a képeket a kiadó Demjén László könyvtár által magánaton kézhez kerítettek kívül, Barabás felügyelete alatt Maszák Hugó hazánkfia a pesti nemzeti Muzeumban levő képek és régi pénzek után rajzolta köre, s hogy lehetőleg hiteles legyen, megszerezte ugyan Magyar rajzát is, de, mint látszik, ennek a kidolgozásánál igen kevés hasznát vette s nem is vehette, mert e képsorozat a mai idők igényeihez képest kissé gyarló munka. — A mi pedig az „utánzási vádat” illeti, ehhez, ha a mű eszméjének keletkeztét akar-nók vizsgálni, bajos volna hozzá szólni; annyi azonban bizonyos, hogy minden irodalmi, vagy művészi vállalat a megelőzőket használhatja, sőt használni köteles, anélkül, hogy ezért magában „utánzással” vádolni lehessen.

+ (Arany János felszólítja a m. írókat), hogy a kik Shakespeare valamely színművét le akarják fordítani, öt ebbeli szándékuk felől értesítsék. Az áttétel az eredeti Shakespeare nyomán angolból történik, s a mennyire lehet, alak- és tartalomhű fordítás kívántatik. Egy-egy színműnek elfogadott fordításáért Tomori Anasztáz ur hazafias áldozatából 200 ft. tiszteletdíj jár, s azonfelül minden fordító a műve után eső tiszta hasznat annak idejében egészen kapja. A beérkező jelentések alapján fog a kiadás sora megállapítottatni s intézkedés történni, nehogy ugyanazon darabot többen is munkába vegyék.

b. — (Henszlmann hazánkfia) már több hét óta mulat köztünk, s jelenleg a magyar Akadémia palotájának egy tervén dolgozik, de nem sokára visszatér Párisba, hogy folytassa megkezdett nagy építészeti művét, melynek czime: „Méthode des proportions dans l'architecture égyptienne, dorique et du moyen âge.” E műből már 24 rajzlap és egy kötet szöveg jelent meg. Hozzá értök véleménye szerint e mű az építészet elméletében s történetében korszakot alkotandó. Ő bebizonyítja, hogy az építészek a legtávolabbi görög kortól fogva a XV. század végeig az emelkedő monumentális épület alapja nagyságát vették ez egyes részek aránya megállapításánál zsinormértékül; s ez alapvonalra alapított matematikai számítás szerint emelkedő vagy kisebbedő mérveket állítottak fel; úgy, hogy ha az építész valamely leromlott épületnek csak alapvonalát ismerte, e törvény szerint ebből annak minden részei arányát kiszámíthatta Henszlmann, e fölfedezésre, legelőször a kassai egyház fölvételekor jött.

Ipar, gazdaság, kereskedés.

+ (Új, építészeti tálalmány.) Évekig folyt a vita a felett, hogy minő anyagszerrel kellene bevonni a londoni parlamenti palotát, hogy az ottani lég romboló hatásától megóvassék. Bizottmányt neveztek ki, mely a kérdés fölött határozandó volt. E bizottmány most azon keveréket választá, melyet Szerelmey hazánkfia talált föl s meg is bizá őt, hogy a palotát keverékével bevonja. Hogy miből áll e keverék, nem tudhatni, mert a feltaláló titokban tartja azt, s csak néhány szakértőt avatott be. E keverék a követ megóvja a szétmállástól, a fal színét meg nem változtatja, s a cifrázatoknak sem árt semmit. Az a jó tulajdon is meg van benne, hogy nem sokba kerül s könnyen készíthető. Szerelmey nemcsak követ, de fát, érczet, sőt papírt is keménynyre s vízhatlanná ígér tehetni, hogy egész házakat, vízvezetékeket és ladiókat is lehetend építeni vastag papirosból. Keverékét silicat zapissának nevezte el. Szerelmey Komárom feladása után 1849-ben távozott a honból s azóta többnyire Angolországban lakott.

△ (Új legényegylet Szegeden.) Szegeden okt. 21-én számos lelkes iparos gyűlt össze, hogy legényegyletet alakítsanak. Mintául a temesvári legényegylet alapszabályait olvasák fel; 14 nap múlva ismét összegyűlnek, mikor is az alapszabályokról bővebben fognak értekezni.

b. — (Kereskedelmi szerződés.) Párisból érkezett hírek szerint, Ausztria s Anglia közt kereskedelmi szerződés van készülöben.

⊙ (*Iparszabadság.*) Móra az iparszabadság kihirdetése óta 152 iparos kért és kapott engedélyt. A főutcában, hol előbb csak 10—12 bolt állt, most 40 látható.

b. (*A magyar gabona.*) Az Elbe felső tájáról írják, hogy ez év első felében e folyón szakatlan nagy mennyiségű, számra 2400 hajó evezett le, legnagyobb részt magyar gabonával rakodottan. És mi mégis panaszkodunk, hogy semmi terményünk sem kell.

△ (*A hegyaljai bormivelő-társulat*) okt. 23-án Tarcalon tartott közgyűlésén, az igazgatóság jelentésében azon indítványt terjeszté elő, hogy miután a társulat iránt a részvét felette megcsökkent, tanácsosabb volna tán a társulatot megszüntetni vagy a keletkező zempléni gazdasági egyetbe beolvasztani. A jelenlevők azonban a társulat fenmaradását határozták el, azon reményben, hogy a részvét iránta még fel fog ébredni.

Közintézetek, egyletek.

⊙ (*Kisfaludy-társaság.*) A Kisfaludy-társaságnak okt. 15-én tartott rendes havi ülésének fő tárgya a „Shakespeare-bizottságnak” előterjesztése volt, melyet Shakespeare műveinek magyarra fordítását illetőleg tett. A bizottság véleményadása a következőkben öszpontosul. Ügyes fordítók szerzésére két módot ajánl, t. i. a megbízást, melynélfogva a társulat maga biz meg egyéneket a fordításra, és a fölhívást, mely szerint a társulat felszólítást intézne a haza íróihoz, hogy mindenkinek alkalom nyujtassék erejét e nem könnyű munkán megkísérteni. — A mi az elveket illeti, melyek szerint a fordítás eszközölendő lenne, a bizottság nem látja célszerűnek, a fordítókat hosszas és körülményes utasításokkal nyűgözni s egyelőre csak annyit mond, „hogy az áttevő alak- és anyag-, vagy tartalomhű fordításra törekedjék;” jambust jambussal, lyrai alakot lyraival adjon vissza; de úgy, hogy az eszmét, az erőt, a nyelv (különösen a szavaiat) gördülekenységét apró formai bibelésnek sehol föl ne áldozzák; de a bizottság megkíváná, hogy az ötös jambus, lehetőleg szabályosan kezelve megtartassék, sőt azt is, hogy oly darabokban, hol rimes alak az uralkodó, ez alak a magyarban is követve legyen stb. — A bizottság Shakespeare-t, más nemzetek példájára, meg nem csonkítva, úgy a mint van, sikamlós, nem ritkán ocsmány részeivel véli a magyar közönség kezébe adni; csupán arra utasítva a fordítót, hogy hol a darab kára nélkül történhetik, igyekezzék az ily sikamlós helyeket szelidebben adni vissza s a botrányt, mennyire lehetséges, eltávolítani. — A költőnek ifjúkori, kevéssé sikerült darabjai is lefordítandók, hogy így a kiadás teljes legyen. — Hogy az áttétel minél jobb, s az egyformaságért egyazon angol kiadásból történjék: e célra a bizottság dr. *Delius* Miklós nagyrésztben már megjelent s Elberfelden, Friderichs könyvtárusnál folytonosan megjelenő angol szövegű s német bevezetés- s jegyzetekkel ellátott kiadását tartja kijelölendőnek, melyet *Tomori* ur már meghozatott s e célra hihetően örömet átkölsönöz; e mellett azonban tanácsolja a bizottság, hogy a fordító minél több kiadást, sőt német fordítást is vegyen segítségül. A jegyzetből elég lenne annyit használni fel, mennyi a szöveg értésére multhatlanul megkívántatik. — A bírálatot illetőleg, a társulat nevez ki, tagjai közül hármat, vagy állandóan, vagy felváltva az egyes darabokra, ki a bírálatban együttesen járjanak el. Összeülvén, t. i. egyikük olvasná a fordítást, a másik kettő az eredetit s tán annak jó német fordítását tartaná kezében s folyvást kicserélnék észrevételeiket. — A bizottság a fordítást, darabonként, nem tartja eléggé jutalmazottnak azon összeg által, melyet *Tomori* ur a maga részéről, igazi nagylelkűséggel, felajánlott; tehát indítványozza, mondana le a társaság a vállalatból remélhető tiszta haszonról és szánná azt bizonyos meghatározandó arányban, részint a fordítás díjainak utólagos emelésére, részint a bírálók fáradságának némi jutalmazására. — Ez indítványokat a társaság elfogadta s elhatározta, hogy nem fog állandó bírálókat választani, s hogy a kiadásokból eredő egész tiszta hasznat a fordítók jutalmazására adja, sőt, ezeket, ha telik, ezen fölül is még díjazni fogja; az igazgatót pedig fölhívta, hogy intézzen az írókhoz felszólítást, miszerint azok, kik Shakespeare valamely művét le akarják fordítani, vagy már ahhoz hozzá is fogtak, abbeli szándékukról vagy munkájuk felől őt értesítsék. — Ez ügynek ilykép elintézése után az igazgató a társulat által kiadandó regényül *Georget Eliot* „*Adam Bede*” című munkáját ajánlá, mi el is fogadtatott; bemutató *Aischylosz* „*Lebilincselte Prometheus*”-ének fordítását *Zilahi Károlytól*, melynek megbírálására néhány tagot kineveztek.

Kenessey Albert gőzhajókapitány Orsováról egy 105 pfról szóló földtehermentesítési kötelezvényt küldött be a társulat céljai elősegelésére. — A társulat az adakozót alapító tagjai közé sorolá.

⊙ (*A Kisfaludy-társaság üléseiben*) az alapszabályok szerint, nem tagok is jelenhetnek meg, mint hallgatók, ha előbb az elnöknél jelentik magukat. A társulat minden hó utolsó csütörtökén d. u. 3 órakor a m. Akadémia termében tartja üléseit, s a nem tagok ugyanott jelenthetik be magukat a gyűlés előtt. E bejelentés folytán egy évig látogathatni az üléseket.

+ (*Közgyűlés-hirdetés.*) A magyar kertészeti társulat, alapszabályai értelmében éves közgyűlését folyó évi nov. 10-én d. u. 3 órakor a társulati csarnokban megtartandván, a társulati tagok ezennel összehivatnak. Pesten, 1860. okt. 26. *Báró Prónay Gábor*, a magy. kertészeti társulat elnöke.

+ (*Meghívás.*) A budapesti kir. orvosegyet az orvosi pályakérdés meghatározása végett a f. év nov. 17-re eső szombaton rendkívüli gyűlést fog tartani, melyre vidéki ügyfeleink is, kiket e tárgy közelebről érdekel, ezennel meghivatnak. — *Poor* tr. és titkár.

+ (*A nógrádmegyei gazdasági egyesület alapszabályai*) a legfelsőbb megerősítést megnyervén, *Kacsokovics Lajos*, mint az egyesület id. titkónoka, az id. választmány megbízásából, az egyesület alapító és rendes tag-

jait meghija a losonczy kaszinó termében f. évi nov. 5-én d. e. 10 órakor tartandó nagy gyűlésre. A megjelenni kívánók sziveskedjenek ebbeli szándékukról *Szakáll Elek* egyleti tagot nov. 3-ig levél által tudósítani, hogy ez számukra Losonczon alkalmas szállást rendelhessen, melyre a 4-én érkezőket a város végén várakozó kalauzok fogják elvezetni.

+ (*Felszólítás.*) A m.-vásárhelyi gazdasági fiókegyületnek alakító közgyűlése lesz f. é. nov. 16-án M.-Vásárhelyt a városházánál; melyre atyafiságosan meghívom mindazokat, kik vidékünk gazdasági iparának előmenetét szívükön viselik s azt tetteleg előmozdítani készek. *Beresztelek*, okt. 15. 1860. *B. Bánffy János*.

Mi ujság?

+ (*Magyarország herceg-prímása*), mint esztergommegeyi főispán, az esztergomi megyeház rendezését s a nagy közgyűlési terem helyreállítását megparancsolta. Valószínűleg e teremben fog az országos tanácskozmány tartatni.

+ (*Simon Vincze, a premontrei rend kanonoka*), a csornai premontrei rend praelatusává s csornai, türjei, jánoshidai és horpácsi apáttá megválasztatván, e választás ő Felsője által megerősítettet.

+ (*A magyar nyelvet illetőleg*), hazánkban mind a közigazgatási és törvénykezési hatóságokra vonatkozólag, mind az iskolákban gyors határozatok hozatnak. Így b. *Vay Miklós* azon leiratai közöl, melyeket mint m. udv. kancellár közelebb kibocsátott, egyik elrendeli, hogy a magyar nyelv, a közigazgatási és törvénykezési hatóságoknál azonnal visszaállítsassék. — A budai műegyetem tanári testülete pedig okt. 26-án tartott ülésében szintén egyhangulag elhatározta, hogy a magyar nyelvet az előadásokban azonnal visszaállítja, s eziránti fölterjesztését a helytartóságnál már meg is tette. A mi pedig a tud. egyetemet illető, erre vonatkozólag írja „P. N.” „A pesti egyetem tanácsa utasítottván, hogy az előadások megkezdése s az előadási nyelv iránt véleményét terjeszse elő, a megkérdezett karok közül a bölcselmi végkép tuladott a német nyelven; az orvosi karnál csak *Seidl* tanár nem tud magyarul, ez tehát most az orvosoknak latinul, a gyógyszerészeknek németül fog előadni; a jogi kar, hol 7 német tanár van 5 magyar ellenében, szintén elhatározta a magyar előadást, de nem érzi magát hivatva, hogy a német tanárokat akár állásuktól megfossza, akár kötelességeik teljesítésétől fölmentse. Elhatározatott a magyar közjog előadása is.” A mi egyébiránt az itteni előadások megkezdését illeti, arra nézve az egyetem dékánai sem tudnak semmi bizonyosat mondani. Mindenesetre igen kívánatos, hogy e tekintetben lehető gyorsasággal hozassék határozat, annal is inkább, mert a fiatalság legnagyobb része, azon reményben, hogy az előadások november elején megkezdőknek, már megérkezett s most téletlenségben kénytelen vesztegeleni.

b.— (*A horvátországi és szlavonai szülők javára*) ez évben, hivatalos kimutatás szerint begyűlt összesen 91,536 ft. 61 kr. Ez összegnek több mint fele (53,786 ft. 61 kr.) magánadakozásokból folyt be s e magánadakozások közt Magyarországból érkezett legnagyobb összeg vagyis 24,901 ftnyi összeg, ezután Tótországból s Horvátországból 15,251 ft. 14 kr. stb. A bejött főösszegekből 83,686 ftot már kiosztottak, és pedig *Zágráb* megyében 24,288 ft. 55 krt, *Varasd* megyében 16,300 ft., *Fiume*iben 18,350 ft., *Pozsega* megyében 22,027 ft., a határvidéken 2700 ftot. — Az adakozások még egyre folynak be, melyek közt az e célra rendezett s Pesten okt. 31-én huzandó sorsjáték jövedelme tetemes összeget képezend.

b.— (*Az Akadémia palotájának építési tervét illetőleg*) nem fognak általános pályázatot hirdetni, mert már *Henszlmann Imre*, *Ybl* és *Ferstel*, a bécsi börze építője, vannak pályázatra fölszólítva. A pályázatot jövő évi február végeig be kell nyujtani, mert az építést marciusban már megkezdik. Megvalljuk, hogy az Akadémia ez ujab határozatát, mely ellentétben áll azon régiebb határozatával, minélfogva pályaversenyt nyitott s jutalmakat tűzött ki, nem értjük eléggé s szükségesnek látnók, ha a közönség ez uj eljárás iránt szintén felvilágosíttatnék.

— (*Szkalnitzky Antal, építész hazánkfia*), kinek az építészeti téren szerzett tanulmányairól, sőt fiatal kora daczára már is kivívott koszorúiról, több ízben tevének e lapokban említést, tiz évi távollét után visszaérkezett hazánkba. Legközelebb Párisban töltött több időt, s beutazta Franciaországot és Angliát is. Mint halljuk, szándéka az, hogy tapasztalásainak s tanulmányainak gyümölcseit, ha illő alkalom akad, most itthon szentelje a művészet érdekeinek; többi között az Akadémia palotája sem maradt ki számításából. Kérdés: mikép fog szép szándéka valósulhatni, most, miután az Akadémia határozatánál fogva az eleinte megállapított versenyzési elv el van vetve, s csak bizonyos szakemberek vannak megbízva tervkészítéssel? Bizton reméljük, hogy elismert tehetségeknek szabad tér fog engedtetni eszméik kifejtésére.

△ (*A négy krajczáros újpénz kiadását*) Bécsben okt. 27-én már megkezdtek, s így hováhamarább hozzánk is eljutand.

+ (*Iskolai ünnepély.*) A pesti ág. hitv. templomban okt. 31-én esti hat órakor iskolai ünnepély volt, melyen a nyugalmazott tanárok az intézet-től búcsút vettek, az új tanári testület pedig a gyülekezetnek bemutatott. *Székács József* szuperintendens és *Hunfalvi Pál* iskolai felügyelő urakon kívül *Kánya Pál*, mint lelépő igazgató-tanár, *Greguss Gyula* pedig, mint az ujon rendezett iskola igazgatója tartottak beszédet.

+ (*A Josephstadtban*) belebbezve volt magyarokat szabadon bocsátották.

+ (*Pozsonyban az utcák és térek*) visszakapják forradalom előtti neveiket.

— (Végrendeleti megemlékezés a „Szózat”-ról.) Nehány héttel ezelőtt kísérték Budán végnyugalomra egész csendben egy férfit, ki magasabb körökben töltött egykori nevelői pályájáról visszalépve, ismeretlenül, elvonulva töltte napjait. E férfi Tamásfalvi Kasza János volt. Derék, felvilágosodott ember volt, s mindenkor melegen érző hazafi. Végrendeletének van egy pontja, mely megérdemli, hogy méltányolva olvassuk távolabb körökben is. Ezen pont így hangzik:

„2-szor. Száz pengő forintot pedig, mely összeg halálom napjától kezdve félévnek leforgása után leendő összes, — hites társamnak ezennel hagyott vagyonomból kifizetendő, Nógrádmegyében Szécsény nevű helységben mint születésem helyén létező elemi tanodának, örök és változhatlan alapítványul oly módon hagyok, hogy ezen összeg kamatjából évenként, minden valláskülönbség nélkül oly tanuló díjtassék, ki az illető előjáróság által mind erkölcsiségére, mind pedig tudományos haladására nézve arra legérdemesebbnek találtatni fog, s ki egyszermind koszorus költőnk Vörösmarty „Szózat” című költeményét az érintett tanintézetben nyilvános próbatét alkalmával elszavalandja.”

E pont eléggé tanúsítja a boldogultnak a népnevelés és haza iránti szeretetét. Aldassék emléke!

+ (Komáromi Alajos), nemzeti színházunk tagja, e héten Győrött vendégszerepelni fog.

+ (Sopronyi Tófor), a nemzeti színháznak 23 évóta tagja, fiával Sopronyi Gyulával közelebb Sopronba megy, hogy őt mint ügyes magyar hegedűst, szülővárosának néhány hangversenyben bemutassa. Nevezett hazánkiai hasonló czélből több várost fognak meglátogatni, névszerint Győrt, Pápát, Veszprémet, Fehérvárt, Tatát, Komáromot és Pozsonyt. Figyelmeztetjük a közönséget e hangversenyekre.

+ (Egy magyar színésznő külföldön.) Nem azt a magyarból németre fordított színésznőt értjük, kinek védelmére Vahot Imre röpiratot szándékozik kiadni; hanem bizonyos Károli nevű magyar kisasszonyt, ki jelenleg Párisban, mint tragikai színésznő lépeget föl, s a külföldi lapok tudósításai szerint rendkívüli tehetségnek kell lennie. Már első föllépése által oly nagy mozgalomra kelté a párisi lapokat, minőt ekkor még csak Rachel első föllépései idéztek elő. A színház minden este megtelik, ha ő játszik.

+ (Sievers asszony, kitűnő művésznő) nemrég Wiesbadenben hangversenyeket adván, egyszerre háromféleképp működött közte; ugyanis balkezével zongorázott, jobbajával harmoniumot játszott, s ezek mellé énekelt.

b.— (Stéger Bukarestben) az olasz operára szerződött. Először okt. 10-én lépett fel, s azóta a közönség kedvenczvé vált. E hat hó idényre 12,000 ezüst fttal van szerződve. A „Hunnia” tiszteleti tagul választá meg.

— (Reményi Ede), ama Füreden adott hangversenye jövedelméből, melynek hazai czélokra fordítását magának föntartá, a pestbudai zenede magyar szavalati osztályának kétszáz forintot oly czélből volt szives szentelni, hogy ez összeg a nevezett osztály használatául szolgáló magyar könyvtár alakítására fordítottassék. Ezáltal lón eszközölhető, hogy a szavalati osztály jelesebb magyar költőink s íróink nélkülözhetlen összes műveivel elláttassék.

+ (Nagy Jakab tilinkóművész) fővárosunkban mulat, s hangversenyt szándékozik adni a Muzeumban, mint mondják, egy szerencsétlen család javára.

b.— (A pesti kaszinót) nov. 3-án volt szándék megnyitni. Kléh István egy történeti nevezetességű butordarabot, a „nemzeti” s később az „ellenzéki kör” könyvtárszekrényét ajándékozta a kaszinónak. Ezenkívül több író s szerkesztő ajánlá fel művét és lapját.

b.— (Testgyakorlat.) Clair Ignác és fia testgyakorló-mesterek, a bekövetkezett hűvös napok miatt, nov. 2-án téli-testgyakorló-intézetet nyitnak meg. A helyiség a zöldkert-utcában 8. sz. a. leendő. A tanítás férfiak és gyermekek számára kedden, csütörtökön, szombaton d. e. 11—12 óráig, d. u. 5—6 óráig, leányok számára pedig hétfőn, szerdán és szombaton 3—4 óráig fog tartani. A ki akar, külön órákat is vehet.

b.— (Öngyilkosság.) Budán, a Tabánban, egy korcsmában egy szerelmes pár ki akarta oltani életét. A boldogtalanok karjuk erét vágták fel, de idején felfedeztetvén, a gyors orvosi segély által a férfi veszélyen kívüli állapotba jutott, de a fiatal nő megmaradása még nem bizonyos.

+ (Tatából) írják a „P. H.”-nek, hogy ott a hatóság rendeletéből kivilágítás volt, s ez alkalommal egy helyütt bengaliai fényben következő szavak voltak olvashatók: „Vigyázzatok és imádkozzatok, hogy kísértetbe ne essetek.”

⊙ (Hamis 100-as bankjegyeknek) jöttek nyomába Tirolban, s az ottani helytartóság erre vonatkozólag a következőt hirdeté: A rajz meglehetősen durva, a jegyeken balra a 6-os szám, jobbra a D betű áll. A series és Nr. jegyei és számai: Ff. Fj. FJ. Nr. 18760, Nr. 327877. Nr. 3273 — 44, vagy 22 Lit. D — Q. vagy U. — A bankjegyeken levő apró írás, alig olvasható, s helyesírási hibákkal telve, p. o. „Nachmachung, öster — rühischen, lebenslangliche Karker.” stb. — A kinek tehát 100-as bankó jó kezébe, vigyázzon.

+ (Egerben) egy idő óta a hagymáz (typhus) uralkodik s már többen áldozatai lettek.

+ (Zágrábban) az államszervezetet illető legmagasab határozatok alkalmából okt. 24-én a színházban, a nézőhely ünnepélyes kivilágítása mellett diszeloádás rendeztetett horvát nyelven. Midőn a bán ő exeja páholyába lépett, élénk zsivíókkal fogadták.

— (A horvátországi szükkölködők javára rendezett sorsjáték huzása) mult szerdán, okt. 31-én, a megállapított terv szerint Pesten véghezment. A P. U. közelebbi számában közlendjük az eredményt.

+ (Számos idegen fordul meg) ez idő szerint fővárosunkban. Egyebek közt Fitzgerald angol parlamenti tag, s az orosz czárnak egyik testőrségi tisztje is körünkben mulat.

⊙ (A montenegróiak) egy évi gyászt öltöttek Danilo hercegért, a mi abból áll, hogy a férfiak fekete fezt, a nők fekete fátyolt hordanak.

⊙ (Egy amerikai beteg) volt a mult nyáron a tepliczi fürdőben. Betegsége tagjai merevültségéből állt, a mit egy viadala alkalmával az indiánok által nyakába lőtt, megmérgezett nyil okozott. Egy amerikai orvos, ki Tepliczet ismerte, e fürdőt ajánlá neki, s ő megtette a tengeri nagy utat, s ez őszön teljesen kigyógyulva tért haza.

△ (Halálozás.) Niczki Niczky János, cs. kir. tanácsos, nyugalmazott septemvir, élte 82-ik évében, két évi betegeskedés után Vas megyében, Niczken, okt. 22-én elhunyt.

Levelezés.

Gömörből. Ragály, okt. 20. (Halálozás.) Temetésről jövünk. a ragályi nagykiterjedésű nemes, magyar, uri család legöregebb tagját, a 45 családtag 76 éves törzsét, özvegy kis-csoltói Ragály Gedeonét, született Csernus Apollónia 5 nagyságát folyó október hó 18-kán temettük el Zsarnón a család egyik ottani sirboltjába. Szépen, tisztán s melegen süttött a temetkezés alatt az őszi nap; mert tudta, miszerint oly koporsó fölött lebeg, melynek halottja míg élt, oly tisztán futotta le földi pályáját, mint ő, midőn a támadat ormain kelve, utjában semmi felhő által nem borítottva, tisztán áldozik le. A koporsót a család majdnem valamennyi közelebbi tagja könyektől ázott szemmel, néma búban állta körül. Fiak, vők, unokák fölváltva emelték s vitték kedves halottjukat az örök nyugalom helyére. Ápolója, védőangyala, valódi összetartó lelke volt ő családjának, mely fölött szeretete egész melegevel folytonosan virrasztott. A női hűség tiszta tükre volt ő, ki míg e földön boldogult férjével élt, vele azon boldog házasságot élte, mely földi mennyországnak nevezhető. Anya, gondos magyar édes anya volt ő, ki hazájának három tiszta magyar keblű, jeles fiút, két lelkes leányt adván, a hazai szeretetben számos jó unokát fölnevelt. Példányképe volt ő a tiszta meggyőződésen alapult igazi vallásosságnak; szerette Istenét mindenek fölött; felebarátját pedig mint önnön magát. Tudta ő vallásos kötelességeit a legpontosabban teljesíteni, anélkül, hogy mások iránt valaha türelmetlen lett volna. Egyike volt ő azon ritka egyéniségeknek, ki az élet viharos tengerén ön- s övéi sorsát a bölcs gondviselésre mint legbiztosabb kikötőre bizván, abban megnyugodni tudott, benne vigaszt mindig föltalálta, Gömör-s a szomszéd megyék, szóval, kik e páratlanul vallásos, erényes, lelkes magyar nőnek közelébe jutni, s körében habár néhány perczet is tölteni szerencsések voltak; nem-, kor-, rang- s valláskülönbség nélkül osztoznak a mélyen megszorodott Ragályi család méltó fájdalomában. És a megholtak éltehez hasonló volt halála is. Oly csendes, oly nyugodt, minden legkisebb rázkódás nélkül, mondhatni irigylendő halállal aludt ő el inkább, mint meghalt az Urban; tiszta öntudattal mondhatván el végperceiben Mózesel: „Igazak halálával haljon meg az én lelkem;” mert míg ő e földön élt, a szó legszorosabb értelmében igaz volt. A megdicsőült boldogító szelleme lebegje körül, virraszson, hassa át- s mint szellemi kápos valódi rokon szeretetben tartsa össze az egész családot; ő pedig nyugodjék békével az Urban!

Száravölgyi.

A magyar Akademia palotája.

— (Ujabb kimutatása) a Vasárnapi Ujság szerkesztőségéhez a magyar Akademia számára beküldött hazafiai adakozásoknak. Örömkre szolgál, hogy a közléseket, melyeket egy ideig félbe kelle szakasztanunk, újra folytathatjuk, s a hozzánk beküldött összegekről nyilvánosan számolhatunk.

A legutóbbi XXXIV. közlés (l. V. U. 38. sz.) szerint beküldött egész összeg volt: 12,822 ft. 15 kr.; 1 régi római arany, 1 huszfrankos arany, 106 cs. arany, 21 kétpftos tallér, 1 orosz tallér, 3 ujftos, 140 huszas, 2 negyedftos, 1 tizes, 1 db. 100 pftos és 10 db. 20 pftos nemzeti államkölcson-kötelezvény.

XXXV. közlés: Tótfaluról (Pest-Pilis) egy pesti magyar polgár Kontra János ref. lelkész által 5 ft. — Sz.-Ujlakról (Szatmár) tilalomrontási büntetéspénzekből Ujlaki által 6 ft. — Tisza-Becsről (Szatmár) Ilyés B. ref. lelkész 12 darab ezüst 25 ujkróst. — Tiszadobról (Bihar) többen Marschalko János által 8 ft. 20 kr. — Rosztoka-Kálnáról (Zemplén) egy keresztele alkalmával többen Baackai Sándor által 14 ft. 20 kr. — Gútáról újabb küldemény többektől Rende József plebános által 6 ft. — Ó-Budáról az ottani hajógyár vasmunkásai Bányay Mihály és Csabai János által 45 ft. 70 kr. — Berettyó-Ujfaluból többen Némethi Lajos ref. lelkész által 41 ft. (ebből a tökére 14 ft.) — Apátfalváról hárman Tamár József által 3 ft. — Sajó-Szentpéterről többen Ujházy Károly által (a tökére) 30 ft. — Selmeczről második küldemény többektől Priviczky Ede által 259 ft. 50 kr. (ebből a tökére 133 ft.) — Szabadkáról Istvánics István szürszabó-mester 1 ft. — Adorjánházáról Szabó István lelkész 1 ft. 50 kr. (ebből a tökére 50 kr.) — Sz.-Antalfáról többen Görög Lajos evang. lelkész által (a tökére) 17 ft. — Alsó-Szuháról (Gömör) a ref. egyház tagjaitól Majomi József lelkész által 43 ft. 65 kr. — Kun-Szent-Mártonról egy zsidó-menyegzőről több izraelita Orenstein Gyula által 36 ft. 30 kr. — Összesen: 517 ft. 95 kr. és 12 darab ezüst negyedforintos.

Az eddigi I—XXXV. közlésekkel együtt: 13,340 ft. 10 kr., 1 régi római arany, 1 huszfrankos arany, 106 cs. arany, 21 kétpftos tallér, 1 orosz tallér, 3 ujftos, 140 huszas, 14 negyedftos, 1 tizes, 1 db. 100 pftos és 10 db. 20 pftos nemzeti államkölcson-kötelezvény. (A részletes kimutatás jövő alkalmommal.)

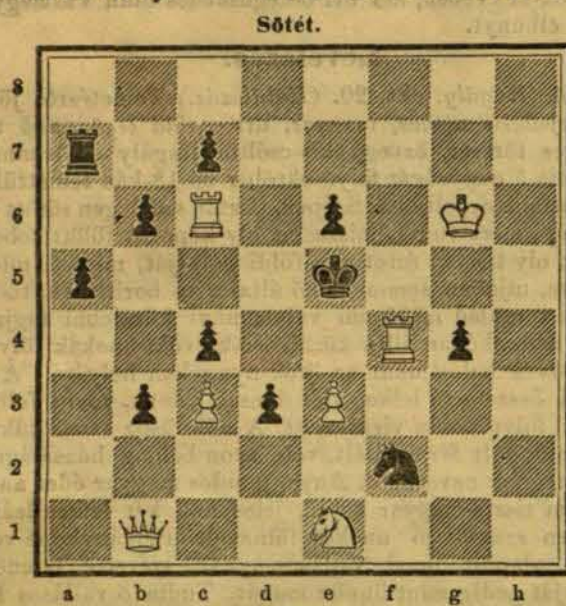
Egyveleg.

© (Honnét veszi III. Napoleon a pénzt?) Hír szerint, valami Parrisch nevű, 1853-ban Senegambiában roppant gazdag tartalmu aranymezőt fedezett fel, s azt, miután az amerikai kormány elutasította, Napoleonnak ajánlta fel, kinek kormánya neki ezen s a további felfedezésekért 15 milliót s ezenfelül a jövedelem felét odaígérte. Franciaország ez aranyforrásából 1853-tól

1858 végeig 550 millió franknyi arany folyt be Franciaországba, s itt ez idő alatt több aranyat vertek, mint Amerikában s Angliában együttvéve. Fel-tűnő volt már azelőtt, hogy Franciaország Senegambiai gyarmatai szerve-zésére és nagyobbítására kiváló figyelmet fordított, de a dolog titok maradt, s most is csak azáltal jött napvilágra, hogy a francia kormány Parrischnak az ígért 15 milliót ki nem fizetvén, ez az amerikai kormány védelmét hívta fel. A dolog igen regényes, de azért nem lehetetlen.

SAKKJÁTÉK.

45. sz. feladvány. — Weisz A. J. tanártól (Budán).

Világos indul s 4-ik lépésre matot mond.

A 40. számú feladvány megfejtése.

(Báró Meszéná Istvántól.)

Világos.

Sötét.

- 1) B d 8 - c 8 † F e 7 - c 5
- 2) B d 1 - d 3 B e 3 - d 3 :
- 3) H e 3 - a 2 tetszés szerint.
- 4) F a 4 - b 5 †

Helyesen fejtették meg. Veszprém: Fülöp József. — Héreháza: Kun Sándor. — Gyulaféhérváros: Horváth Lajos. — Sz.-Mihályon: Szalai Sándor, Dióssy László. — Sz.-K.-Szabadján: Fürst Sándor. — Parabutyban: Rothfeld József. — Rimassombaton: Baksay István. — Hrussovcon: Szenger Ede. — Kis-Kürtösn: Cs - y K. — Szolnokon: Reisinger Imre. — Mooron: Radványer Vilmos. — Debreczenben: Sperber F. — Galán: Sass Lajos. — B.-Ujváros: Kovács Lajos. — Török-Sz.-Miklóson: Frankl A. — Bodrog-Keresztúron: Skvór Antal. — Uj-Becsén: Cselkó György.

Rövid értesítések. Csongrád: K. L. Az érintett számot utnak indítottuk, megérkezett-e? — B.-Keresztúr: Skvór A. Ön a 39. sz. feladványt mind a három alakban helyesen fejtette meg. — B.-Ujváros: Kovács L. Ön, mind 3 és 4 lépéseket eltalálta.

Színházi napló.

Péntek, okt. 26. „Tévedések vigjátéka.“ Vigjáték 3 felv. Irta Shakespeare. E darab két pár ikernek egymással fölcserélésén alapszik, kik közül kettő-kettő annyira hasonlít egymáshoz, hogy kikerülhetlen tévedést idéznek elő. Világos tehát, hogy e darabot csak akkor lehetne teljes sikerrel adni, ha színházunk e szerepeknél mindenben megfelelő egyéniségekkel rendelkezhetnék, s miután ez nincs így, a hiányt egy kis könnyen hívósággal kell pótolnunk. Egyébiránt az illető szereplők lehetőleg igyekeztek e személyekbeni tévedést a néző közönségnek megkönnyíteni; különösen Feleki és Szerdahelyi sok szerencsével működtek közre. A szép számmal jelen volt közönségnek élvezetes estéje volt.

Szombat, okt. 27. Pauli Richárdnak, a kolozsvári nemzeti színház első tenoristájának második föllépteül: „Mártha, vagg a richmondi vásár.“ Vig opera Flotowtól. A vendégművész megnyerő külalakjával és csinos hangjával már első fölléptek jó véleményét ébresztett maga iránt, s e jó véleményt jelen második fölléptével csak megerősítette. Színházunknál természetesen nem tarthatna igényt első tenorszerpekre, de a második tenorista helyét igen jól betölténé. Pauli mint Lyonel, ezuttal is elismerő tapsok és kihívásokban részesült. A színház megtelt.

Vasárnap, okt. 28. „A windsori vig nők.“ Vig opera 4 felv. Zenéjét írta Mosenthal. Ma kivételes nap volt, a mennyiben népszimű vagy dráma helyett operát adtak, a mi a legeslegritkábban szokott történni. Őszintén megvallva, nem ohajtjuk, hogy e kivételes eset gyakran ismétlődjen, mert az operáknak köznapokon is szokott közönsége lenni, s ha a vasárnap is elvonatik a népsziművektől, mikor adassanak hát ilyenek? köznapokon? A tapasztalás azt mutatja, hogy köznapokon a népsziműveknek nem igen szo-

kott közönsége lenni, s így a veszteség kettős: anyagi is, szellemi is. Ismétljük, hogy bár egyes ritka esetekben nem roszejuk, ha vasárnap opera adatik, de nem szeretnők, ha Dobsa indítványa e tekintetben érvényre jutna.

Hétfő, okt. 29. Lendvai Márton javára: „Macbeth.“ Szomorujáték 5 felv. Irta Shakespeare. — A czim szerepet, a költőkirály ez egyik óriás teremtményét Lendvai adta. Előadásából örömmel győződünk meg magasabb törekvéseiről s szorgalmáról, de azok közé tartozunk mi is, kik azt hiszik, hogy e szerep épen nem Lendvai egyéniségéhez illő. Erős, kifejtett férfi és harczedett, kemény hős az a Macbeth, aczél idegekkel; Lendvai fiatal alakja s organuma nem képes azon illusiót elővarázsolni, mely a nézőt meggyőzze s kielégitse. Macbeth neje, Jókainé legfényesebb szerepei közé tartozik, mit a közönség most is zajos elismeréssel nyilvánított.

Kedd, okt. 30. „A Kunok.“ Eredeti opera 4 felvonásban. Zenéje Császár Györgytől. A mai napra eredetileg a „Rigoletto“ volt kítüzve, mely azonban Füredi rekedtsége miatt nem adathatott.

Szerda, okt. 31. „Becsületszó.“ Eredeti vigjáték 1 felv. Szigetitől. Ezt követte Dockner Sarolta k. a. hangversenye 2 szakaszban. — A fiatal hegedűművész kisasszony ügyes, érzelmentjes játéka valóban meglepte a közönséget, annyival inkább, mert minden előleges kikiáltás és kidicsérés nélkül lépett fel. Csaknem egészen ismeretlen volt; a színházban hallottak, hogy a kisasszony a pesti conservatorium növendéke. Azon reményben váltunk el az első előadásától, hogy reá, ha kedvez a szerencse, szép művészeti jövődő vár.

Csütörtök, nov. 1. „Két Barcsai.“ Eredeti dráma 4 szakaszban. Irta Jósika Miklós.

Szerkesztői mondanivaló.

5350. **Nagy-Rákos.** D. Gy. A versekben tehetség nyomait találjuk; később talán többet is mondhatunk. A sóskuti fürdő iránti ajánlatot szívesen fogadjuk.

5351. **Szilágy-Somlyó.** K. L. Nem tartozik egy hírlap feladatai közé, panaszt emelni az iránt, ha valaki egy kaszinó tagjaul el nem fogadtatik. Minden társulat szabadon rendelkezhetik e tárgyban, a létező szabályok szerint. A többség határozatát el kell fogadni; igazságtalan eljárás ellen pedig orvoslato lehet találni, ha a tárgy a közgyűlés elé felebbeszetik. Reméljük, e szabály áll ott is. Ily tisztán belügyi dologba, természetlen polemia veszedelme nélkül, innen a távolból nem avatkozhatunk. Legfőbb is sajnálhatjuk az eseményt — ön előadása szerint.

5352. **Hont.** Irányeszmék. Várjuk, míg erősebb, határozottabb forrásba jönek e dolgok. Erre, reméljük, nem soká fog kellenni várunk.

5353. **Felső-Pentz.** B. E. Mint a vidék egy részének véleményét, érdeklől olvastuk a tudósítást s vehette ön észre, hogy lapunk felszólalása is az önével nagyjában megegyező értelemben történt.

5354. **Berecnce.** P. Kérjük az eseményt röviden és egyszerűen elmondani. A sok tulipános frázisból legjobb akarat mellett sem érthetük ki a velejét.

5355. **Török-Sz.-Miklós.** Köszönet. Rajta vagyunk, hogy a „minél előbb“ ohajtásnak még annál is előbb tehessünk eleget.

5356. **Bécs.** E. I. A kívánt tudósítások menni fognak. Az ünnepies elfogadásra minden készen van.

5357. **Hanna.** Vettük a választ, s benne oly hirt, mely szomoruan hatott ránk. Nincs őszint-bb ohajtásunk, mint az, hogy az orvos tudományá családokozzék — van rá eset! — Az ígéreteknek örömmel nézünk eléje.

HETI NAPTÁR.

Hó- és hetinap	Katholik. és Protest. napár	Gör.-oros napár	Nap- kelet nyug.		Izraelit. napár	Hold- kelet nyug.		
			ó.	p.		ó.	p.	
November			Okt. (6)		March.			
4 Vasár.	G 23 B. Kár.	G 22 Bl.	23 B 22 Jk.	6 48	4 40	19 B. Sát.	9 4	0 10
5 Hétfő	Imre herceg	Imre	24 Arethas	6 49	4 39	20 elk. b.	10 20	0 43
6 Kedd	Lénárd	Lénárd	25 Marcián	6 51	4 37	21 Annon	11 37	1 10
7 Szerda	Engelbert	Adolf	26 Dömöt.	6 53	4 35	22	* *	1 32
8 Csütört	Gottfried	Severus	27 Nestor	6 54	4 34	23 Templ.	0 55	1 54
9 Péntek	Tivadar vért	Tivadar	28 Terentius	6 56	4 33	24 [fert.	2 16	2 16
10 Szomb.	Avellini And.	Florenta	29 Anastasia	6 57	4 32	25 Sab.	3 37	2 37

Holdnegyed: ☾ Utolsó negyed 6-án 10 óra 32 perczkor reggel.

TARTALOM.

Obrenovics Mihály szerb fejedelem és neje (arczkép). — Jóbohó Peti. *Vajda János.* — Benzerde szerelme. *Jókai Mór.* — Jeruzsálemi életkép. — Az araci templom romjai (képpel) — Garibaldi Nápolyban a „della Foresteria“ erkélyén (képpel). — A növények mint jelképek. Dr. S. J. — Sz.-András határában talált régiségek. *Karsa Tamás.* — *Tárhaz:* Adatok Petőfi halálához. IV. V. — Irodalom és művészet. — Ipar, gazdaság, kereskedés. — Közintézetek, egyletek. — Mi újság? — Színházi napló. — Szerkesztői mondanivaló. — Heti-naptár.

Felelős szerkesztő: Pákh Albert (lak. magyar-utca 1. sz.)